

קרן פנסיה ותיקה בניהול מיוחד

דוחות כספיים ביניים
ליום 30 בספטמבר
2020

עמיתים קרנות הפנסיה הוותיקות

קרנות הפנסיה הוותיקות

דוח המנהל המיוחד ליום 30 בספטמבר, 2020

1	פתח דבר
1.....	א. כללי
2.....	ב. הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי
3.....	ג. כרית ביטחון לקרנות
4.....	1. תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה
4.....	1.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה
8.....	1.2 אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון
14.....	1.3 השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה
16.....	1.4 חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון
19.....	2. מצב כספי-ההתחייבויות הפנסיוניות
19.....	2.1 הערכת ההתחייבות האקטוארית
20.....	2.2 גרעון הקרן
20.....	2.3 אופן חישוב הסיוע לקרנות
20.....	2.4 שיטת חלוקת הסיוע
20.....	2.5 כרית ביטחון לקרנות
21.....	3. תוצאות הפעילות
21.....	תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)
22.....	4. השפעת גורמים חיצוניים
22.....	התחייבויות תלויות ותביעות:
23.....	5. בקרות ונהלים חיצוניים
24.....	6. בקרה פנימית על דיווח כספי:

פתח דבר

א. כללי

קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר הן "קופות גמל לקצבה" ו"קרנות ותיקות", כהגדרת המונחים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק הפיקוח גמל") ובתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן: "תקנות מס הכנסה"), והן מאושרות ופועלות לפיהם.

קרנות אלו סגורות למצטרפים חדשים החל מיום 1.4.95, בהתאם להחלטת הממשלה.

בעקבות הגירעונות שנוצרו בחלק מקרנות הפנסיה הוותיקות, בוצעה במהלך שנת 2003 רפורמה מקיפה.

במסגרת הרפורמה האמורה הותקן תקנון אחיד לכלל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר: מבטחים, מקפת, קג"מ, נתיב, בניין, חקלאים, אגד והדסה (להלן: "הקרנות" או "קרנות הפנסיה" או "הקרנות הוותיקות שבהסדר") ומונה להן מנהל מיוחד. כן נקבע במסגרת אותה רפורמה כי יינתן סיוע ממשלתי לקרנות הוותיקות שבהסדר לצורך מימון הגירעונות האקטואריים.

החל מיום 1 באוגוסט 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח"), למנהל המיוחד נתונות כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון ולדירקטורים שלו.

לצורך הסדרת האיחוד התפעולי של הקרנות הוותיקות שבהסדר, נחתם בין הקרנות "הסכם לאיחוד תפעולי" המהווה תשתית משפטית להסדרת התפעול המשותף, לרבות בנושא חלוקת הוצאות התפעול בין הקרנות. האיחוד התפעולי בין הקרנות הוותיקות שבהסדר הביא לצמצום משמעותי בעלויות התפעול וכן להתייעלות בעבודה השוטפת.

במסגרת האיחוד התפעולי של הקרנות, נשמרת הזהות המשפטית הנפרדת של כל קרן, ובכלל זה קיימת הפרדה ברורה בין הנכסים וההתחייבויות של כל קרן.

ב. הסיוע הממשלתי והגרעון האקטוארי

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, מעבירה הממשלה לקרנות סיוע ממשלתי (פירוט לעניין היקף הסיוע הממשלתי הכולל ראה בסעיף 3.5.3 בדוח המנהל לשנת 2019).

ביום 29 באוגוסט, 2013 הורה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון (להלן: "הממונה על שוק ההון" או "המפקח על הביטוח") על עדכון לוח תזרים המזומנים לסיוע הממשלתי הישיר לקרנות הוותיקות שבהסדר שהביא להארכה של 10 שנים בתקופה הכוללת להעברת הסיוע הממשלתי הישיר לקרנות (כך שמועד סיום העברת הסיוע האמור נקבע לשנת 2048 במקום שנת 2038 לפי לוח תזרים המזומנים הקודם). עדכון זה הגדיל את שווי הסיוע ובנוסף הביא להארכת משך החיים הממוצע של נכסי הקרנות ולצמצום הפער הכולל שבין משך החיים הממוצע של ההתחייבויות בקרנות ביחס לנכסי הקרנות.

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על שוק ההון.

לוח תזרים המזומנים מעודכן מפעם לפעם בהתאם למצב האקטוארי של הקרנות ובכדי לשקף את האמור לעיל בעניין חלוקת הסיוע בין הקרנות הוותיקות שבהסדר.

ככל שכלל נכסי הקרן, לרבות הסיוע הממשלתי, לא יספיקו לכיסוי מלוא סכום הגרעון האקטוארי, או ככל שיתקיים עודף אקטוארי, יופעל מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בהוראות התקנון האחיד, וזאת אם הגירעון או העודף האקטוארי הם בשיעורים הקבועים לעניין הפעלת המנגנון לפי הוראות התקנון.

ביום 3.3.2015 פרסמה רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון (להלן: "רשות שוק ההון") הבהרה, לפיה בכוונתה לקבוע בהוראות הממונה לדיווח כספי לקרנות פנסיה ותיקות, שינוי באופן הדיווח על התחייבויות ונכסי הקרן, כך ששיעור הגירעון או העודף המוצג במאזן יהיה זהה לשיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון.

רשות שוק ההון הבהירה כי יש להפעיל את מנגנון האיזון רק אם שיעור השינוי הנדרש בהתחייבויות הקרן לשם איזון הקרן, עולה על השיעור הקבוע בתקנון, וזאת במובחן משיעור הגירעון המוצג במאזן. על פי הוראות התקנון, אם הגרעון האקטוארי יעלה על 5% מסך כל ההתחייבויות של הקרן, או ככל שיייווצר גרעון אקטוארי בסכום העולה על 3% מההתחייבויות במשך שלוש שנים ברציפות, על קרן הפנסיה, בכפוף לאישורו של המפקח על הביטוח, להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, כך שיופחתו זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים, בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגובה יתרת הגירעון.

יצוין כי באופן דומה, ככל שיייווצר עודף אקטוארי בשיעור שיעלה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן, תהיה רשאית הקרן, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח, להגדיל את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשאיירים בהתאם לחלוקה שתקבע הקרן לעניין זה, בגין היתרה שעולה על 5% מסך כל התחייבויות הקרן כאמור. מנגנון האיזון האקטוארי כולל הוראה נוספת ולפיה ככל שגרעון הקרן עולה על 0.65% מסך התחייבויותיה, וזאת בשל הגדלת התחייבויות הנבועות מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין, תהיה הקרן רשאית להפעיל את מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור המפקח על הביטוח.

גובה הגירעון או העודף האקטוארי עשוי להשתנות בשל שינויים שיחולו בהנחות האקטואריות ובגורמים נוספים המובאים בחשבון בעריכת המאזנים האקטואריים, ובמיוחד בגין שינויים שחלים בשיעורי ריבית ההיוון. סדרת שיעורי ריבית ההיוון נקבעת על פי שערי היוון מצוטטים על ידי חברה מצטטת שנבחרה לצורך כך על ידי משרד האוצר (להלן: "ווקטור הריביות").

היוון לפי ווקטור הריביות מתבצע על ידי היונם של תשלומים והכנסות עתידיים של הקרנות בכל תקופה לפי הנחת שיעורי תשואה חסרת סיכון ריאלית הצפויה לתקופה הנבחרת. שינויים קטנים יחסית בווקטור הריביות גורמים לשינויים גדולים בערך הנכסים וההתחייבויות, וכתוצאה מכך משפיעים באופן ניכר על היווצרות גירעון אקטוארי או עודף אקטוארי.

יצוין כי אופן חלוקת כספי הסיוע הישיר לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו היא בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון.

ליום 30 בספטמבר, 2020 עומד שיעור הגירעון לפני אומדן סיוע ממשלתי וכרית הביטוח עומד על 8.7% בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר.

ג. כרית ביטחון לקרנות

על מנת להגן על עמיתי וגמלאי הקרנות הוותיקות שבהסדר מפני תנודתיות בתשואות, הודיע משרד האוצר לוועדת הכספים של הכנסת ביום 19 במאי 2003 כי תועמד כרית ביטחון לקרנות. על מנת להבטיח שימוש מיטבי בכרית הביטחון האמורה, הקים שר האוצר ועדה ציבורית לבחינת אופן השימוש בכרית הביטחון (להלן: "הוועדה הציבורית"). ביום 17 באוגוסט, 2011 הגישה הוועדה הציבורית את הדוח הסופי שלה לשר האוצר.

במכתב מיום 16 ביוני 2009 הביא מנכ"ל משרד האוצר והממונה על התקציבים דאז את עמדת הדרג המקצועי במשרד האוצר באשר לעקרונות יישום כרית הביטחון (להלן: "מכתב העקרונות"). בהתאם להנחיית הממונה על שוק ההון, ניתן ביטוי לאמור במכתב העקרונות במסגרת מאזני הקרנות הוותיקות שבהסדר החל משנת 2008 וסכום הסיוע בגין כרית הביטחון נכלל בדוחות הכספיים והאקטואריים. במקביל, במהלך שנת 2012 פרסם משרד האוצר תזכיר חוק, ובהמשך טיוטת חוק אשר מסדירה את הסוגיה.

ביום 29 לינואר 2017 פרסם בספר החוקים תיקון מס 33 לחוק חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (להלן "החוק"). במסגרת תיקון זה נוסף לחוק סעיף 101טו7, אשר מעגן בחקיקה את נושא "כרית ביטחון כללית לקרנות וותיקות שבהסדר".

החוק כולל, בין היתר, הוראות לעניין חישוב הסכומים שיוקצו לקרנות הפנסיה, בהתקיים התנאים הקבועים לכך, ובאופן התואם את המלצות הוועדה הציבורית, כפי שבאו לידי ביטוי בנוסחה 10 לדוח הוועדה. בהתאם להוראות החוק, הסכום המרבי שיוקצה לכרית הביטחון יעמוד על סכום של 11.32 מיליארד ש"ח. סכום זה יעודכן לפי שיעור השינוי שחל במדד לעומת מדד חודש דצמבר 2008, ובתוספת ריבית בשיעור של 3.48% לשנה מהמועד האמור. כן נכללת בחוק הוראה, ולפיה תקרת כרית הביטחון תותאם לירידה הצפויה בהתחייבויות הקרנות בשל תשלום קצבאות, וזאת בהתאם למנגנונים שונים הקבועים בחוק, ובכפוף לסייגים הקבועים בחוק לעניין זה. עוד נקבע בחוק כי כל סיוע נוסף שיינתן לקרנות הוותיקות שבהסדר לאחר מועד קבלת התיקון המוצע, ככל שיינתן, יבוא על חשבון כרית הביטחון, כך שסכום הסיוע הנוסף יופחת מכרית הביטחון.

ערך הפיצוי העתידי, ליום המאזן, בגין כרית הביטחון מחושב בהתאם לאמור בחוק, כהפרש בין (א) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ווקטור הריביות ליום המאזן. (ב) גירעון אקטוארי ליום המאזן, כאשר הריבית חסרת הסיכון הינה לפי ריבית קבועה בשיעור 4%. בחוק נקבע גם כי השימוש שיעשו הקרנות בכל שנה בכרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון, ולא תיצור עודף.

יצוין כי אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שווי העתידי במועד אذילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 46,656 מיליוני ש"ח.

פיצוי בגין רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון עבור השנים 2009-2020, עומד על סך של 50,953 מיליוני ש"ח.

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 30 בספטמבר 2020 לכ- 39,938 מיליוני ש"ח.

1. תיאור תמציתי של קרנות הפנסיה

1.1 מבנה ארגוני של קרנות הפנסיה

הקרנות הוותיקות שבהסדר פועלות יחד תחת תקנון אחיד החל מ 2003, כל קרן הינה ישות משפטית נפרדת. משנת 2008 הקרנות פועלות תחת איחוד תפעולי שבראשם עומד המנהל המיוחד.

1.1.1 צורת ההתאגדות

מבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הגמלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן ביטוח ופנסיה לפועלים חקלאיים
ובלתי מקצועיים בישראל א.ש. בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבנין
ועבודות ציבוריות אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן הגמלאות של חברי אגד בע"מ
(בניהול מיוחד)

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים
אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)

קופת הפנסיה לעובדי הדסה בע"מ
(בניהול מיוחד)

נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי
מפעלי משק ההסתדרות בע"מ
(בניהול מיוחד)

1.1.2 מינוי מנהל מיוחד

החל מיום 1 באוגוסט, 2011 מכהן מר יואב בן אור כמנהל מיוחד של כל הקרנות הוותיקות שבהסדר. בהתאם להוראות סעיפים 78(ו) ו-70(ב) לחוק הפיקוח, מוקנים למנהל המיוחד "כל הסמכויות והתפקידים שיש למנהל עסקים במבטח, לדירקטוריון שלו, לוועדות הדירקטוריון שלו ולדירקטורים שלו...".

תפקידים נוספים של המנהל המיוחד, הנוגעים לתכנית ההבראה החלה על הקרנות הוותיקות שבהסדר, קבועים בהוראות פרק ז'1 לחוק הפיקוח, ובהם איתור נכסי הקרן, מימוש ומכירתם; יישום התקנון האחיד; וכן מימוש התפעול המשותף של הקרנות הוותיקות שבהסדר.

1.1.3 ועדת מנהלה

לפי הוראות חוק הפיקוח, מונתה ועדת מנהלה לכלל הקרנות הוותיקות שבהסדר. לוועדת המנהלה כל הסמכויות הנתונות לוועדת המנהלה בהתאם לסעיף 72(ד) לחוק הפיקוח, היינו מינוי רואה חשבון ואישור דוחות כספיים. בנוסף, תפקידיה הם לאשר את תוכנית ההתייעלות שהכין המנהל המיוחד, כנדרש בחוק הפיקוח, בטרם הגשתה לאישור המפקח, וכן לאשר את המלצות המנהל המיוחד בדבר ביצוע מהלכי הבראה נוספים בקרנות הפנסיה, מעבר לנדרש בחוק הפיקוח.

חברי ועדת המנהלה
פרופ' שלומית זוטא - יו"ר.
הגברת ג'קי סטרומינגר - חברה.
פרופ' זיו רייך - חבר.

1.1.4 ועדת השקעות

לפי הוראות סעיף 11 לחוק הפיקוח גמל, על דירקטוריון של חברה מנהלת למנות ועדת השקעות לכל קופת גמל שבניהול החברה, ורשאי הדירקטוריון למנות ועדת השקעות אחת למספר קופות גמל כאמור.

בהתאם להוראות אותו סעיף, רוב חברי ועדת ההשקעות יהיו בעלי כשירות לכהן כדירקטורים חיצוניים, כהגדרת המונח בחוק החברות, התשנ"ט-1999, והמוגדרים בחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה כ"נציגים חיצוניים".

בתקנה 41 ה3 (ב1) לתקנות מס הכנסה, נקבע כי בקופת גמל אשר מונה לה מנהל מיוחד מכח חוק הפיקוח, ימנה המנהל המיוחד את חברי ועדת ההשקעות, באישור המפקח על הביטוח, והמנהל המיוחד יכהן כחבר בוועדת ההשקעות אך לא כיו"ר הוועדה, וכיו"ר הוועדה יכהן נציג חיצוני.

הוראות לעניין כשירות חברי הוועדה, דרכי מינויים, דרכי התכנסות הוועדה ודרכי עבודתה מצויות בתקנות מס הכנסה.

תפקידי ועדת ההשקעות קבועים בסעיף 11(ב) לחוק הפיקוח גמל ובתקנות מס הכנסה, ועיקריהם:

- קביעת מדיניות השקעות של הקופה במסגרת המדיניות הכוללת שקבע הדירקטוריון;
 - קביעת סוגי עסקאות הטעונות אישור מראש של ועדת ההשקעות טרם ביצוען, וכן קביעת שיעורי ההחזקה בניירות ערך מסוגים שונים הטעונים אישור מראש בטרם רכישתם;
 - קביעת נכסי בסיס של אופציות וחוזים עתידיים; קביעת שיעור מרבי של בטוחות שניתן להעמיד במסגרת עסקאות;
 - קביעת סוגי ניירות ערך שניתן למכור בחסר;
 - הנחיית בעלי תפקידים העוסקים בהשקעות, ביישום מדיניות ההשקעות ופיקוח עליהם או הנחיית גופים המנהלים השקעות מטעמם;
 - קביעת אמות מידה לבחינת יישום מדיניות ההשקעות; גיבוש כללים ונהלים לניהול ההשקעות;
 - קבלת החלטות הנוגעות לשימוש באמצעי שליטה בתאגידים מוחזקים;
 - ביצוע כל תפקיד אחר שיוטל ע"י הדירקטוריון (המנהל המיוחד) או הממונה על שוק ההון.
- ניהול השקעות בקרנות ובקופות הגמל (שלהן נתונות הקרנות שירותי ניהול) מתבצע באמצעות חטיבת ההשקעות המאוחדת לקרנות הוותיקות שבהסדר.
- במסגרת מערך ההשקעות הכולל המאוחד, מונו שתי ועדות השקעה, כאשר כל ועדה מטפלת בהשקעות הנוגעות למספר קרנות ו/או קופות גמל.

ועדת השקעות של קרנות הפנסיה: מקפת וקג"מ ועדת השקעות קופות גמל	ועדת השקעות של קרנות הפנסיה: מבטחים, חקלאים, בנין, אגד, הדסה ונתיב
מר דרור נגל - יו"ר הועדה ונציג חיצוני.	מר יואל נוה- יו"ר הועדה ונציג חיצוני
מר אמיר לוי - נציג חיצוני	מר אורי קויאטק - נציג חיצוני
מר דודו זקן - נציג חיצוני.	גב' מיכל נוי – נציגה חיצונית
מר מנחם הרפז - נציג חיצוני.	מר יצחק בצלאל - נציג חיצוני
מר יואב בן אור - המנהל המיוחד	מר יואב בן אור - המנהל המיוחד

הקרנות הוותיקות שבהסדר וכן קופות הגמל שבניהולן מהוות "קבוצת משקיעים" כהגדרתה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012.

1.1.5. ועדת ביקורת

ועדת ביקורת מונתה על ידי הממונה על שוק ההון ביום 1 במרס, 2008.

הוועדה מונה שני חברים חיצוניים:

יו"ר הוועדה- מר איתן השחר.

חבר ועדה- מר יוסי בהיר.

ואלה תפקידי ועדת הביקורת:

- דיון בדוחות המבקר הפנימי - דיון בדוחות שהגיש המבקר הפנימי וממצאיהם וכן מעקב אחר תיקון הליקויים שנמצאו בדוחות ויישום ההמלצות;
- דיון בליקויים מהותיים שעלו אגב עבודת רו"ח המבקר ומכתבי רו"ח המבקר;
- שמירה על אי תלות של המבקר הפנימי;
- בחינת קיום הוראות דין וכללים מקצועיים ואתיים החלים על הקרן, על נושאי משרה בה ועל עובדיה;
- אישור תכנית עבודה שנתית ותקופתית של הביקורת הפנימית, לרבות היקף משאבים, תדירות ביצוע הנושאים ובחינה לעניין קיום כיסוי לכל הנושאים וכן מעקב אחר יישום תכנית העבודה;
- דיון בנושאים נוספים העולים לסדר היום בהתאם לדרישת המנהל המיוחד ו/או הממונה על שוק ההון;
- המלצה בדבר מינוי או פיטורין של המבקר הפנימי.

מועדי התכנסות ועדת הביקורת קבועים ומוגדרים מראש לאורך כל השנה. בישיבות מתקיימים דיונים הן בדוחות הביקורת והן בסטאטוס תכנית עבודה של הביקורת הפנימית.

תפקידי ועדת הביקורת ומערך הביקורת הפנימית מוגדרים בקודקס (חוזר מאוחד), שער 5, בפרק 2 (תפקידי הדיקטוריון) ובפרק 8 (מערך הביקורת הפנימית), בכתב המינוי של חברי הוועדה, בהוראות פרטניות שהתקבלו מהממונה על שוק ההון וכן בנהלי הביקורת הפנימית כתובים ומאושרים של הקרנות הוותיקות שבהסדר.

1.1.6. מטרות קרנות הפנסיה הוותיקות

מטרותיהן העיקריות של הקרנות הינן לייסד, לכוון ולקיים קרנות פנסיה וקופות גמל לפי הצורך.

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, התקין המפקח על הביטוח תקנון אחיד לקרנות הוותיקות שבהסדר. במסגרת התקנון האחיד מנהלות כיום הקרנות תוכניות פנסיה יסוד ותוכניות פנסיה מקיפה, ובהתאם להוראות חוק הפיקוח וחוק הפיקוח גמל הן מחויבות לפעול על פיו.

זכויות המבוטחים בקרנות הן זכויות חוזיות הנקבעות בהתאם לתקנון הקרן או הקופה בה חבר המבוטח, בנוסחו כפי שיהיה מעת לעת. קרנות הפנסיה לעמיתים ותיקים פועלות על בסיס עקרון השוויון והערבות ההדדית בין העמיתים.

בהתאם להחלטת הממשלה, קרנות הפנסיה אינן מקבלות מבוטחים חדשים, למעט מבוטחים שהצטרפו לפנסיה תקציבית לפני שנת 1995, ולא חלפו שנתיים מתום החודש האחרון בפנסיה תקציבית, בכפוף להוראות התקנון.

1.2. אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון

להלן אירועים מיוחדים מאז הדוח הכספי האחרון, לרבות ארגון מחדש של קרנות הפנסיה ו/או חברה מנהלת, אמצעי התייעלות שננקטו, סכסוכי עבודה, שינויים מהותיים בבעלות או בהנהלה, רכישת חברות:

1.2.1. שינויים במבנה האירגוני

לא היו שינויים במבנה האירגוני בתקופת הדוח.

1.2.2. תוכנה

אופאל טכנולוגיות עתידיות בע"מ" (להלן: "אופאל") הינה חברה בת המוחזקת בעקיפין בשיעור 100% על ידי קרן הפנסיה מבטחים.

אופאל מספקת, לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר, שרותי מחשוב שוטפים ותמיכה וליווי בתפעול מערכת הליבה החדשה לניהול זכויות (להלן: "מערכת מפנה").

כל קרנות הפנסיה וקופות הגמל למחלה פועלות במערכת מפנה.

1.2.3. קופת הפנסיה לעובדי הדסה - תשלום דמי גמולים בחסר (2.33%)

פרוט לעניין הפרשות דמי הגמולים של המעסיק (הדסה) בקופת הפנסיה לעובדי הדסה וכן לגבי ההליך המשפטי המתנהל לעניין זה - ראו בביאור 14(ג) לדוחות הכספיים השנתיים של קופת הפנסיה לעובדי הדסה ובביאור 7 בדוחות הביניים של הקופה.

1.2.4. סכסוכי עבודה

ביום 17 ביולי, 2019, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת החל מיום 1 באוגוסט 2019 וביחס לקרנות בניין וחקלאים.

בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו עילות הסכסוך ונטען לחוסר תום לב במשא ומתן קיבוצי.

ביום 25 בדצמבר, 2019, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת ביחס לקרנות מבטחים, קרן הגמלאות המרכזית, בניין, חקלאיים ומקפת.

בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו עילות הסכסוך ונטען לשינוי מבני ארגוני בחטיבות השונות, סירוב להכיר בוועד עובדים מאוחד בעמיתים, שינוי החישוב של ערך יום מחלה בעת פרישה לגמלאות וניכוי שכר באופן חד צדדי במקרים שבהם נזק למכשיר הטלפון הנייד שניתן לעובדים על-ידי המעסיק.

ביום 13 ביולי, 2020, ניתנה הודעה מטעם ההסתדרות הכללית על שביתה לפי חוק יישוב סכסוכי עבודה, תשי"ז-1957, וזאת החל מיום 28 ביולי 2020 וביחס לקרן מבטחים.

בהודעה מטעם ההסתדרות פורטו עילות הסכסוך ונטען למבוי סתום במשא ומתן לחתימתו של הסכם קיבוצי חדש וסחבת במשא ומתן האמור.

1.2.5. מחקרים

במהלך השנים 2013 - 2014 נערך בקרנות הפנסיה שבהסדר מחקר מקיף בנוגע להנחות הדמוגרפיות והכלכליות בבסיס חישוב המאזן. הקרנות ביקשו אישור להשתמש בהנחות בהתאם למחקרים שנעשו, ובהנחות של שיעורי תמותה ללא שינוי מההערכה הקודמת. ביום 28.1.2015 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטוארים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת. החל מהמאזנים של 2014 נערך שינוי בהנחות בהתאם לאישור האוצר.

ביום 1.10.2017 פורסם חוזר פנסיה 2017-3-6 בנושא "דרך חישוב מאזן אקטוארי ומקדמי תקנון של קרן פנסיה וקופת גמל מרכזית לקצבה" באשר להנחות פיננסיות ודמוגרפיות. לקראת המאזן של 2017, ביום 21.12.2017 ביקשו הקרנות אישור לשינוי הנחות תמותה והנחת מספר וגיל ילדים, המבוססים על חוזר פנסיה 2017-3-6. ביום 21.2.2018 התקבל אישור מהאוצר, בו נכתב כי ככל שהקרנות ביצעו את כל הבדיקות הנדרשות לביסוס ההנחות, וככל שהאקטואר סבור כי ההנחות האמורות מתאימות יותר לצורך חישוב ההתחייבויות במאזנים האקטוארים, אין מניעה להשתמש במערכת ההנחות המוצעת.

בחודש דצמבר 2019 הוגשו לממונה תוצאות המחקרים הדמוגרפיים והכלכליים שנערכו בקרנות. התוצאות נמצאות בבחינה של האקטואר ברשות שוק ההון, ההנחות מתחלקות להנחות הרלוונטיות לקרנות הוותיקות שבהסדר בלבד ולהנחות הרלוונטיות לכלל המשק, ככל שתסתיים הבחינה ויאושר השימוש בהנחות החדשות המאזנים שיערכו לאחר מתן האישור, יחושבו על בסיס ההנחות החדשות.

1.2.6. מדיניות תגמול מנהלי השקעות

הקרנות הוותיקות שבהסדר פועלות להבטחת זכויות הפנסיה של העמיתים, כפי שנקבעות בתקנון האחד. לצורך כך, פועלות הקרנות להשגת תשואה על נכסיהן באופן שיאפשר את תשלום הקצבאות לזכאים לכך לפי הוראות התקנון האחד. ביישום מדיניות ההשקעות מובאים בחשבון, בין היתר, היקף ומהות הנכסים העומדים לרשות קרנות הפנסיה, מגבלות רמת סיכון הנקבעות מראש וכן הוראות הדין לעניין אפיקי ההשקעה השונים.

במסגרת מדיניות התגמול של עובדי חטיבת ההשקעות, נמדדים אותם עובדים הן על ביצועיהם המקצועיים בתחומים הנתונים לאחריותם והן על תרומתם הכוללת לעמידה של החטיבה ביעדים הנקבעים מדי שנה.

מדיניות התגמול מביאה בחשבון את העמידה ביעדים שנקבעים מזמן לזמן לעניין התשואה על ההשקעות של נכסי הקרנות, ואף על השגת תשואות העולות על היעדים שנקבעו כאמור, וזאת בהתחשב בצורך להבטיח התנהלות ארוכת טווח בהתאם לאופי ולמהות ההתחייבות כלפי העמיתים והפנסיונרים. אמות המידה הפיננסיות מחושבות על פני תקופה של שלוש שנים לפחות, כדי להבטיח כי מדידת הביצועים נעשית בראייה ארוכת טווח. בנוסף, מדיניות התגמול נגזרת, בין היתר, בהשוואה למדדי ייחוס רלבנטיים, והיא כוללת בחינה של אופן הפעילות ברמה האישית, ברמה של חטיבת ההשקעות ובהיבט האיכותי לעניין העמידה ביעדים. במדיניות התגמול בוצעו עדכונים בהתאם להוראות חוזר גופים מוסדיים 2019-9-6 מיום 11 ביולי 2019, כפי שעוגן בפרק 5 בחלק 1 לשער 5 של החוזר המאוחד: תגמול.

בעקבות פרסום "חוזר מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" חוזר גופים מוסדיים 2019-9-6, נערכת בחינה בקרנות הוותיקות שבהסדר, בתיאום עם רשות שוק ההון, לעניין מדיניות התגמול וההתאמות הנדרשות בהתייחס להוראות החוזר האמור, ובהתחשב במאפיינים המיוחדים של הקרנות הוותיקות שבהסדר.

1.2.7. ההשגה בהעלאת גיל הפרישה לנשים

ביום 7.1.2004 קיבלה הכנסת את חוק גיל פרישה, תשס"ד-2004 (להלן: "חוק גיל פרישה"), שבו נקבע כי גיל הפרישה לגברים יועלה בהדרגה עד לגיל 67 וגיל הפרישה לנשים יועלה בהדרגה עד לגיל 64. העלאת גיל הפרישה, כאמור, הייתה רכיב מרכזי בהסדר ההבראה של קרנות הפנסיה הוותיקות, שנחקק מספר חודשים קודם לכן.

בהתאם לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004, בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז, תוקן סעיף 78ט(ב)(8) לחוק הפיקוח ונקבע כי ההפרש שבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, אילו הועלה גיל הפרישה לנשים ל-67, לבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר כשגיל הפרישה לנשים הוא 64, ימומן כולו ע"י הגדלת הסיוע הממשלתי, מעבר לסך של 78.3 מיליארד ש"ח הנקוב בסעיף 78ד(א)(1) לחוק הפיקוח.

כמו כן, היות שחוק גיל פרישה קבע כי העלאת גיל הפרישה לנשים תיעשה בשני שלבים, כאשר בשלב הראשון תבוצע העלאה מדורגת לגיל 62, שלאחריה תהיה השהיה של שנתיים עד ליום 31.12.2011, ובשלב השני תבוצע העלאה מדורגת עד לגיל 64, נקבע בסיכום הדברים שגם העלות בגין ההשהיה בת השנתיים, כאמור, תתווסף לסיוע הממשלתי הקיים וזאת בהתקיים תנאים מסוימים.

ביום 29.12.2010 וכן ביום 19.9.2016 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין חישוב והעברת הסיוע הממשלתי הנוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 67 והשהיית ההעלאה של גיל הפרישה למשך שנתיים, כאמור. כספים בגין הסיוע הנוסף האמור מועברים לקרנות החל משנת 2011.

בדצמבר 2011 נחקק תיקון מספר 3 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בת השנתיים בהעלאת גיל הפרישה לנשים ל-64 תוארך ב-5 שנים נוספות, קרי עד לסוף שנת 2016. כצעד משלים, תיקן בינואר 2012 הממונה על רשות שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 9 לתקנון).

בדצמבר 2016 נחקק תיקון מספר 5 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה ל-64 תוארך ב-8 חודשים נוספים, קרי עד לסוף חודש יולי 2017. כצעד משלים, תיקן בינואר 2017, הממונה על שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 10 לתקנון).

משמעותה של השהיה זו של שמונה חודשים (תיקון מספר 10 לתקנון האחד) היא גידול בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר בסך כולל של כ-165 מיליוני ש"ח. גידול זה מתווסף לגידול בהתחייבויות שנוצר עקב ההשהיה לתקופה של 5 שנים (תיקון מספר 9 לתקנון האחד), שעמד על כ-2.0 מיליארד ש"ח כולל ריבית והצמדה.

עלייה זו בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר, כתוצאה מתיקונים מס' 9 ו-10 לתקנון האחד, אינה ממומנת על ידי סיוע ממשלתי נוסף או על ידי הפעלתו של מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בתקנון הקרן (נכון לעת הזו ובשל הוראות התקנון לעניין זה) ולכן מביאה לגידול בגירעון הקרנות הוותיקות שבהסדר לפני סיוע ממשלתי.

משמעות קביעת גיל הפרישה לנשים על 62 באופן פרמננטי, הינו גידול נוסף בהתחייבויות הקרנות בהיקף של כ-2.8 מיליארד ש"ח.

יצוין כי בהתאם לקבוע בסעיף 64 לתקנון האחד, גידול בהתחייבויות הנובע מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין העולה על 0.65% מסך ההתחייבויות, יכול ויביא להפעלת מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור הממונה על שוק ההון.

ביום 10.1.2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על שוק ההון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות, אשר יסכה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.

ביום 20.3.2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל הפרישה לנשים לא יועלה אלא רק לאחר הגשת ההמלצות ע"י שר האוצר בנושא וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחדל תהיה השארת גיל הפרישה על 62. בעקבות החלטה זו פנו הקרנות הוותיקות שבהסדר, ביום 26.3.2017, במכתב נוסף לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השהיית העלאת גיל הפרישה לנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ-5.0 מיליארד ש"ח.

1.2.7 ההשגה בהעלאת גיל הפרישה לנשים (המשך)

ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל פרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק גיל הפרישה ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים ייוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018.

משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על הקרנות הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יועלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ- 2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא יינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סכסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר. בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה וקרוב לוודאי שהמשך הדיון בהצעת חוק זו יתבצע בכנס הקיץ של הכנסת.

הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.
2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא יינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחיד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78 לחוק הפיקוח ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחיד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארים בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מ"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן: "שיעור ההפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים.

כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארים החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור ההפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

1.2.7 ההשגה בהעלאת גיל הפרישה לנשים (המשך)

בתאריך 20.6.2019 הורה הממונה על שוק ההון כי, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרוסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.274% החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020.

בתאריך 30.3.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן ויחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת ינואר 2021 שתשולם בתאריך 1.2.2021.

פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים. העתירה הוגשה לאור ההפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים.

ראה ביאור תביעות משפטיות במאזני הקרנות לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

1.2.8 אירוע מהותי בתקופת הדוח

בסוף שנת 2019 התפרץ בסין נגיף COVID-19 (קורונה) בתחילת שנת 2020 התפשט הנגיף ברחבי העולם.

חלק מהמדינות סגרו את שעריהן בפני הבאים ממדינות מסוימות ומדינות אחרות הטילו חובת בידוד למי ששב מארצות אחרות. במדינות רבות הוגבלה תנועת התושבים כדי למנוע את התפשטות המגפה ברחבי המדינות. תנועת התעופה האזרחית והתיירות בעולם הצטמצמה מאוד.

לאור מצב החירום, פורסמו לאורך שנת 2020 דברי חקיקה ותקנות שהגבילו פעילות ושהייה במרחב הציבורי והורו על צמצום הפעילות במקומות עבודה במגזר הציבורי ובמגזר הפרטי. אנשים הונחו להישאר בבתיהם ולא לצאת מהם אלא אם כן מדובר ביציאה לצורך חיוני כדוגמת הצטיידות, יציאה לעבודה במקומות שרשאים להמשיך לפעול (בכפוף למגבלות על מספר העובדים במקומות עבודה מסוימים, הכרחיות הגעת עובדים למקומות עבודה שלא באמצעות עבודה מרחוק, והקפדה על כללי התנהלות ואמצעי מגן בתוך מקומות העבודה), צורך רפואי דחוף, וכיוצ"ב. שעות והיקף הפעילות של התחבורה הציבורית צומצמו והיא הופסקה בלילות ובסופי שבוע. ההגבלות אף הוחמרו עד כדי סגר מוחלט למספר ימים בפסח וביום העצמאות, וכן במהלך תקופת חגי תשרי תשפ"א.

על אף שבהמשך נקבעו הקלות במגבלות התנועה ובמגבלות הפעילות במשק ובמקומות העבודה השונים, לצעדים שנקטו השלכות כלכליות רבות ובהן:

- ירידות חדות של שערי המניות וניירות ערך אחרים בבורסות בעולם. חלק מהשווקים התאוששו מאז, בין היתר לאור צעדים משמעותיים שנקטו מדינות ובנקים מרכזיים לתמרוץ הכלכלה.
- שינויים בשערי הריבית.
- מחסור בחומרי גלם.
- קשיים בשינוע סחורות ואנשים.
- סגירת מפעלים עקב מחסור בחומרי גלם, או עקב הכנסת העובדים סגר או בידוד.
- פגיעה קשה בענפים שלמים כגון: תיירות, תחבורה, בידור, קמעונאות ותעשייה.
- ירידה בצריכה הפרטית ופגיעה בכלל המגזר העסקי.

הקרנות מקיימות ישיבות הנהלה, ועדות השקעה ופורומים נדרשים אחרים בתדירות גבוהה מן הרגיל על-מנת להמשיך ולעקוב אחר השלכות האירועים על הפעילות העסקית של הקרנות.

לא חל שינוי מהותי במשיכות ופדיונות עמיתי הקרנות בתקופת הדוחות הכספיים לעומת התקופה המקבילה אשתקד וכן בתקופה שלאחר תאריך המאזן לעומת תקופת הדוחות הכספיים. דמי הניהול בקרנות נגבים על בסיס הוצאות בפועל ולא חל בהם שינוי מהותי בתקופת הדוחות הכספיים לעומת התקופה המקבילה אשתקד וכן בתקופה שלאחר תאריך המאזן לעומת תקופת הדוחות הכספיים.

1.2.8. אירוע מהותי בתקופת הדוח (המשך)

ההנהלה ביצעה פעולות רבות כדי להמשיך ולספק את עיקר השירותים לעמיתים, ובכלל זה תשלום קצבאות במועד והמשך מתן השירות בערוצים דיגיטליים, טלפוניים וכן באמצעות שליחים, והכל תוך צמצום משמעותי במספר העובדים המגיעים למשרדים, רכישת והתקנת אמצעי מגן (כגון חומרי חיטוי, מדחומים, מחיצות, וכיוצ"ב) בהתאם להנחיות שנקבעו בתקנות שעת חירום הרלוונטיות, הנחיות משרד הבריאות והנחיות רשות שוק ההון. ברבעון השלישי החלה הקרן לחזור בהדרגה לשגרת עבודה תוך הקפדה על עמידה בתקנות החירום הרלוונטיות ובהנחיות משרד הבריאות.

בתקופה שמתאריך המאזן ועד לתאריך שבו אושרו הדוחות הכספיים, הקרנות ביצעו הערכות שוטפות במגמה לבדוק את השפעת האירועים על מצב ההתחייבויות והנכסים.

להערכת ההנהלה ולמידע המצוי בידיה נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, אין סיכון ליכולת הקרנות לעמוד בהתחייבויותיה לעמיתה.

1.2.9. תפעול קרן הפנסיה לעובדים פלסטינים המועסקים בישראל

בתאריך 17.8.2020, באישור הממונה על שוק ההון, נחתם הסכם לתפעול קרן הפנסיה לעובדים פלסטינים המועסקים בישראל בין החשב הכללי במשרד האוצר לבין שותפות מוגבלת המוחזקת על ידי חברות בבעלות מלאה של קרן מבטחים (להלן: "השותפות"). במסגרת שירותי התפעול, תספק השותפות לקרן לעובדים פלסטינים המועסקים בישראל את כלל השירותים הנדרשים לרבות, גביית תשלומים, שירות לקוחות, ניהול השקעות ותשלומי פנסיה.

שירותי התפעול ייעשו בהפרדה מלאה מהשירותים הניתנים לעמיתי הקרנות הוותיקות שבהסדר ותמורתם תשולם מכספי קרן הפנסיה לעובדים פלסטינים.

מטרת הסכם התפעול הן, בין היתר, לתרום לרווחת עמיתי הקרנות ולשמר את היכולות התפעוליות של הקרנות הוותיקות שבהסדר לאורך זמן.

1.3. השפעת חוקים, תקנות והוראות חדשות על עסקי קרן הפנסיה בתקופת הדו"ח ועל נתוני הדו"ח הכספי

1.3.1. מכתב הממונה על שוק ההון "הערכות להתמודדות אפשרית עם התפרצות נגיף קורונה בישראל", שה. 2020-1407 מיום 3 במרץ 2020, והעדכון לו שה. 2020-1696, מיום 5 במרץ 2020:

דרישה לקיום ישיבה של דירקטוריון החברה ובה יידונו: הקריטריונים להכרזה על התפרצות נגיף קורונה בישראל; תכנית ההמשכיות העסקית ומוכנותה לתרחישי חירום; הבטחת המשך קיום של תהליכי עבודה חיוניים; אפשרויות עבודה מרחוק; שמירה על רציפות תפקודית ועמידה ביעדי השירות;

ניתוח החשיפה הפוטנציאלית והכלים לניהול הסיכון שיכלול: הערכת תרחישי הייחוס להתפרצות הנגיף, אשר עלולים לגרוף להפסד לכספי העמיתים; וזיהוי חשיפות פוטנציאליות בפעילות ההשקעות. כל נושא נוסף שהחברה סבורה כי יש לדון בו לשם הבטחת היערכות נאותה של החברה להתפרצות אפשרית של הנגיף. מספר ישיבות הנהלה התקיימו כאמור, ונמסר דיווח כנדרש.

1.3.2. מכתב הממונה על שוק ההון "משבר נגיף קורונה – הכרזת הממונה על שוק ההון למעבר הגופים המוסדיים לעבודה במתכונת מצומצמת" שה. 2020-2016 מיום 17 במרץ 2020:

הודעת הממונה על שוק ההון כי על גופים מוסדיים לפעול על פי הוראות חוזר גופים מוסדיים 2013-9-11 "המשכיות עסקית בגופים מוסדיים" החל מיום 18 במרץ 2020 תוך יישום הדגשים:

- הקצאת משאבים מתאימים על מנת להמשיך לתת שירות בתהליכים חיוניים ובכלל זה – שמירה על קשר עם עמיתים ומבוטחים; תשלומי קצבה; פדיון כספים; ישוב תביעות ותשלומן; פניות הציבור; תהליכי העבודה מול המסלוקה הפנסיונית.
- גוף מוסדי יחזק את יכולותיו למתן שירותים בערוצים דיגיטליים וימשיך להפעיל מענה אנושי במוקדי השירות הטלפוניים, בדגש על אוכלוסיות בעלי אוריינות ונגישות טכנולוגית נמוכה.
- גוף מוסדי יהיה רשאי לצמצם שירותי קבלת קהל.
- גוף מוסדי ינקוט באמצעים לצמצום הסיכון להדבקות בקרב עובדיו ולקוחותיו.
- גוף מוסדי ימשיך ויפעל להרחבת היכולת לעבודה מרחוק, תוך ניהול הסיכונים הכרוכים בכך, לרבות סיכוני סייבר ואבטחת מידע.

1.3.3. מכתב הממונה על שוק ההון "משבר נגיף קורונה – הכרזת הממונה על שוק ההון למעבר הגופים המוסדיים לעבודה במתכונת מצומצמת" שה. 2020-7397 מיום 17 בספטמבר 2020:

הודעת הממונה על שוק ההון כי על גופים מוסדיים להמשיך ולפעול, החל מיום 18 בספטמבר 2020, על פי הוראות חוזר גופים מוסדיים 2013-9-11 "המשכיות עסקית בגופים מוסדיים", תוך יישום הדגשים שעלו במכתבו ממרץ 2020 והמפורטים לעיל, והדגשים המופיעים במכתבו המאוחר יותר מתאריך 17 בספטמבר 2020, ובכללם הבטחת קיומם של משאבים הולמים לניהול הסיכונים הכרוכים בעבודה מרחוק, לרבות סיכוני סייבר ואבטחת מידע, סיכונים תפעוליים וסיכוני הונאות ומעילות.

בהודעה זו בוטלה חובת הדיווח במתכונת שדרשה בהודעותיו הקודמות של הממונה על שוק ההון ביחס למצב החירום בחודש מרץ 2020, תוך הבהרה כי חובה זו עשויה להתחדש, וכי על הגוף המוסדי להיות ערוך לכך בהתראה של יום אחד.

1.3.4. תזכיר חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי (תיקון מס' 4) עיכוב הליכים לשם גיבוש ואישור הסדר חוב) (הוראת שעה-נגיף הקורונה החדש) התש"ף-2020 מיום 16.7.20

מטרת התזכיר המוצע ("ההצעה") היא ליצור מתווה להתמודדות עם עלייה בהיקף החייבים שיבקשו לפנות להליכים של הסדר חוב או להליכי חדלות פירעון בעקבות תקופת מגפת הקורונה ולהתאים אותם למאפיינים המיוחדים של חייבים אלה. זאת, על ידי עידוד החייבים לפנות להליכים של הסדר חוב. ההצעה מציעה להקל בתקופה של שנה מיום התחילה גם על תאגידי מדווחים שנקלעו לקשיים עקב המשבר לבצע הסדרי חוב. זאת, על ידי מתן אפשרות לאשר הסדרי חוב פשוטים, שעניינם דחייה במועד פירעון החוב ושיתר תנאיהם אינם פוגעים במחזיקי אגרות החוב, שלא במסגרת חלק י' לחוק אלא לפי המנגנון הקיים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.

נקודות מרכזיות של תזכיר החוק:

1. ההצעה עדיין מחייבת לנהל ליטיגציה בבית המשפט ולקבל צו שיפוטי לשם החלת עיכוב ההליכים.
2. משך עיכוב ההליכים לשם השגת ההסדר נתחם לשלושה חודשים בלבד.
3. ההצעה חלה גם ביחס לחברות עם חוב פיננסי גרידא וגם ביחס לחברות תפעוליות אך אינה כוללת הוראות המתייחסות לשימור חוזים קיימים (דוגמת חוזי שכירות) ולמתן זכויות עדיפות למממני הבראה החברה.
4. ההצעה מחייבת את בית המשפט למנות "מנהל הסדר", שילווה את הסדר החוב מיד עם החלת עיכוב ההליכים וניהול המשא ומתן בין החברה לנושיה.
5. ההצעה מציעה לפטור את נאמני האג"ח מן החובה לפנות לבית המשפט ולבקש את מינוי המומחה, בכפוף לתנאים מצטברים שנקבעו בה: כי הדירקטוריון יקבע שהחברה אינה חדלת פירעון בעת גיבוש ההסדר; כי ההסדר לא יכלול כל תספורת שהיא וכי פירעון החוב ייפרס ויידחה לתקופה של שנה אחת בלבד קדימה.

1.3.5. תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות) (תיקון), התש"ף-2020

התיקון לתקנות מאריך את הוראת השעה הקבועה בתקנה 3א בתקנות באופן רטרואקטיבי מיום 31 בדצמבר 2019 עד ליום 28 בפברואר 2021 וכן עוגן במסגרת התיקון סעיף גילוי ודיווח המחייב דיווח על שיעור ההוצאות הישירות שנגבו מנכסי הקופה וכן את סוגי ההשקעות שבגינם גבה גוף מוסדי הוצאות ישירות מנכסי הקופה ואת התשואה בניכוי הוצאות ישירות במסגרת דיווחי קופת הגמל שנשלחים לעמית לפי הוראות סעיף 35 לחוק הפיקוח גמל באופן ובתנאים שיקבע הממונה.

1.4 חוזרי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון

1.4.1 תשלומים למקבלי קצבאות שיצאו מהארץ לתקופה ממושכת-תיקון חוזר גופים מוסדיים 2020-3-1 מיום 5.2.2020

מטרת החוזר הינה הוספת חריג לכלל הקבוע בסעיף 9, חובת שליחת הודעה לעמיתים על כניסתן לתוקף של הוראות צו הגנת הפרטיות (קביעת גופים ציבוריים) (תיקון), התשע"ט-2019 (להלן – צו הגנת הפרטיות) והוראות החוזר. זאת ועוד, קביעת כללים פרטניים שרק בהתקיימם לא יידרש לשלוח הודעה כאמור לעמית.

1.4.2 דרישת מידע – איתור עמיתים ומוטבים. שה. 2020-1689 מיום 8 במרץ 2020

הדרישה הופנתה למנהלי הגופים המוסדיים ובה הם נדרשו לדווח אם הועבר מידע לאפוטרופוס הכללי בדבר קיומם של כספים של עמיתים שהקשר עמם נותק ושל עמיתים שנפטרו או אם הועברו לאפוטרופוס הכללי כספים כאמור.

עמיתים השיבה לפניה במענה המפרט את התשתית החוקית שלפיה נכסים של עמיתי הקרנות הוותיקות אינם עולים בגדר נכס שיש לדווח על קיומו לאפוטרופוס או להעבירו לידי. טענה זו נבחנה ואושררה בפסיקה והיא היתה מוכרת לאפוטרופוס הכללי.

1.4.3 דרישה לקבלת נתונים אודות הרכב וסך נכסים, הפקדות, משיכות והעברות שה. 2020-1761, מיום 12 במרץ 2020: החל מיום 12 במרץ 2020

הקרנות נדרשות להעביר לרשות שוק ההון דיווח על מצב הנכסים בתדירות יומית ובמבנה קובץ מוגדר. בנוסף, ביום א' בכל שבוע, הקרנות נדרשות להעביר דיווח אודות פרמטרים תפעוליים שונים נכון לאותו השבוע, כגון: מס' העובדים במשרדים ובבתים, מצבת הספקים הפעילים, פירוט התהליכים העסקיים הפעילים ותמונת מצב האפשרות להתחבר מרחוק למחשבי הארגון. כלל הדיווחים מועברים בהתאם לדרישה.

1.4.4 השלכות התפשטות נגיף הקורונה על הדוחות הכספיים שה. 2020-1892

דגשים והבהרות לעניין הדוחות הכספיים לשנת 2019 ובכללם מתן גילויי השלכות אירוע התפשטות נגיף הקורונה על הפעילות העסקית של הגוף, על מצבו הכספי ועל תוצאות פעילותו. תיאור האופן שבו פועל הגוף על מנת לנטר את השלכות האירוע האמורות על פעילותו העסקית; תיאור שינויים כמותיים שחלו בהיקף המשיכות והפדיונות במוצרים השונים; תיאור של השלכות פוטנציאליות על ההתנהלות התפעולית של הגוף המוסדי והאופן בו הוא נערך בהקשר לכך.

1.4.5 אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל, חוזר גופים מוסדיים 2020-9-4 מיום 29.3.2020

עדכון זה לחוזר 2019-9-4 מטרתו להקל על המעסיקים המתמודדים עם פרסום הנחיות שונות עקב התפרצות נגיף הקורונה, תוך דחיית מועד הכניסה לתוקף של החוזר ביחס למעסיק המעסיק לפחות 4 עובדים אך לא יותר מ-10 עובדים מיום 25 ביוני 2020 ליום 21 בפברואר 2021.

1.4.6. מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני- חוזר גופים מוסדיים 2020-9-3 מיום 29.3.2020

עדכון זה מטרתו להקל על המעסיקים המתמודדים עם פרסום הנחיות שונות עקב התפרצות נגיף הקורונה, תוך דחיית הוראות נספחים א', ב' ו-ד' לחוזר מבנה אחיד שהיו צפויות להיכנס לתוקף ביום 21 ביוני 2020 ליום 22 בנובמבר 2020 ושל נספח ה' ליום 21 בפברואר 2021.

1.4.7. הוראת שעה: תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין דיווחים לממונה חוזר גופים מוסדיים 2020-9-5 מיום 29.3.2020

הוראת שעה זו מטרתה להקל על התמודדות עם ההנחיות השונות עקב נגיף הקורונה, תוך הארכה של המועדים להגשת חלק מהדיווחים בגין שנת 2019 וביחס לרבעון הראשון לשנת 2020. זאת ועוד, פוטרת את הגופים המוסדיים מחובת הגשת דוחות בעותקים קשיחים.

1.4.8. תיקון הוראות החוזר המאוחד- פרק ניהול נכסי השקעה (קרנות סל והסדרי חוב) חוזר גופים מוסדיים 2020-9-7 מיום 2.4.2020

תיקון זה נועד אפשר גמישות רבה יותר של השקעות הגופים בשוק ההון ולאפשר את הגמישות העסקית הנדרשת לשם מיקוד פעילות מערכי ההשקעה בתחומים החיוניים עקב התפרצות נגיף הקורונה והשלכותיו. (בין היתר, התיקון מחיל את הוראות הממונה על שוק ההון ביחס להחזקת אמצעי שליטה מעל 20% עקב מימוש ערובה לחיוב גם על אמצעי שליטה שהתקבלו במסגרת הסדר חוב.

1.4.9. תיקון הוראות החוזר המאוחד פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" הוראת שעה על רקע אירוע הקורונה (חריגה מכללי השקעה וסטייה ממדיניות השקעה) חוזר גופים מוסדיים 2020-9-6 מיום 2.4.2020

מטרתו של תיקון זה הינו להקל בדרישות דיווחים לממונה על חריגה אקטיבית או חריגה פאסיבית מהותית, כך שבמקום חובת דיווח בתוך עשרה ימי עסקים מהמועד שבו התגלתה החריגה לראשונה יוארך מועד הדיווח לתקופה של חודש כהוראת שעה לשלושה חודשים.

זאת ועוד, חריגה מטווח הסטייה כפי שנקבע על ידי המשקיע המוסדי ועד לטווח סטייה של 10 נקודות האחוז, לא תחשב כשינוי במדיניות ההשקעה, אלא תיחשב כחריגה פאסיבית, כך שוועדת ההשקעות תידרש לקבוע את המועד לתיקונה.

1.4.10. הוראת שעה: הודעת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון על אישור השקעות במקרים מיוחדים חוזר גופים מוסדיים שהמ. 2020-756 מיום 2.4.2020

הודעת הממונה על שוק ההון כי גוף מוסדי רשאי להשקיע עד 49 אחוזים מערך הנקוב הכולל של איגרות חוב סחירות באותה סדרה שאינן איגרות חוב של מדינת ישראל או בניירות ערך מסחריים סחירים של מנפיק באותה סדרה, ובלבד שהשקעה של 24 האחוזים הנוספים תיעשה מכספי המשקיע המוסדי.

אישור זה יהא בתוקף החל מיום 2.4.2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2020 או עד למועד פקיעתן של תקנות שעת חירום (הגבלת מספר העובדים במקום עבודה לשם צמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש) התש"ף-2020 או כל חיקוק אחר שיבוא במקומו, לפי המוקדם מבניהם.

1.4.11. תיקון הוראות החוזר המאוחד-ניהול נכסי השקעה-הוראות שעה על רקע הקורונה (תניות ואנליזה) חוזר גופים מוסדיים 2020-9-8 מיום 2.4.2020

מטרתו של תיקון זה לאפשר גמישות רבה יותר של הגופים בביצוע השקעות בשוק ההון, ובפרט ביחס להיקף האנליזה הנדרשת טרם רכישה בשוק המשני של אגרת חוב וכן מתן אורכה באשר למועדי תיקופן של אנליזות קיימות.

זאת ועוד, לאפשר לרכוש אגרות חוב קונצרניות תוך גמישות מסוימת ביחס להוראות שנקבעו בהתאם להמלצת ועדת חודק, כל זאת לתקופה קצובה של כשלושה חודשים מיום פרסום החוזר.

1.4.12. שירות ללקוחות גופים מוסדיים-הוראת שעה חוזר 2020-9-9 מיום 16.4.2020

על רקע התפשטות נגיף הקורונה בישראל והשלכותיו, עלה הצורך לאפשר לגופים המוסדיים לחרוג מזמני המענה המפורטים בחוזר וכן לדחות את כניסתן לתוקף של הוראות סעיפים 7א' ו7ב' לחוזר (הנחיות בדבר הודעה ללקוח ואמצעי התקשרות עם לקוח).

1.4.13. דירקטוריון גוף מוסדי- הוראת שעה חוזר 2020-9-10 מיום 20.4.2020

על רקע התפשטות נגיף הקורונה בישראל והשלכותיו, מטרתה של הוראת השעה להנחות על הקלות והתאמות באופן עבודת הדירקטוריון וועדותיו לתקופה של 3 חודשים.

זאת ועוד, גוף מוסדי ימסור לממונה תמצית החלטות דירקטוריון או ועדות שהתקבלו בישיבה שעסקה באירוע הקורונה לכל המאוחר 5 ימי עסקים ממועד קיום הישיבה.

1.4.14. תשלומים למקבלי קצבאות שיצאו מהארץ לתקופה ממושכת - הוראת שעה חוזר 2020-3-2 מיום 19.4.20

על רקע התפשטות נגיף הקורונה בישראל והשלכותיו, ונכח הקושי בהמצאת אישורי חיים כתוצאה מהמשבר, עד ליום 30 בספטמבר 2020 לא יעכב גוף מוסדי תשלום קצבה למקבל קצבה שלא הציג אישור חיים.

1.4.15. חוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני-עדכון חוזר גופים מוסדיים 2020-9-12 מיום 27.4.20

על רקע התפשטות נגיף הקורונה בישראל, מטרתו של עדכון זה להעניק כלי שיסייע להתמודדות הגופים המוסדיים והמעסיקים בתחום העברת המידע אודות יתרות פיצויים בגין עובדים.

1.4.16. דירקטוריון גוף מוסדי-הארכת שעה על רקע הקורונה - חוזר גופים מוסדיים 2020-9-15 מיום 24.9.20

על רקע התפשטות נגיף הקורונה בישראל, נקבעו בחוזר גופים מוסדיים 2020-9-10 "דירקטוריון גוף מוסדי – הוראת שעה על רקע אירוע הקורונה" הקלות והתאמות באופן עבודת הדירקטוריון וועדותיו לתקופת זמן מוגבלת של כשלושה חודשים. בשל הניהול המיוחד של הקרנות מרבית הוראות החוזר אינן משפיעות על תהליכי העבודה בקרנות.

מטרת החוזר היא להאריך עד תום שנת 2020 את תוקפן של ההנחיות הבאות:

- ביטול חובת הדירקטוריון וועדותיו להתכנס לפחות פעם ברבעון באופן פיזי;
- דחייה של מועד אישור הפרוטוקולים של ישיבות הדירקטוריון וועדותיו.
- הארכת הדרישה לדיווח לממונה על תמצית החלטות דירקטוריון או ועדות שהתקבלו בדיונים שעסקו באירוע הקורונה.

2. מצב כספי-ההתחייבויות הפנסיוניות

2.1 הערכת ההתחייבות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות ליום המאזן הינן בהתאם להערכה אקטוארית על בסיס הדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2019. ההערכה חושבה בהתאם לאמור במכתב שהופנה למשנה לממונה על שוק ההון בטוח וחסכון, מיום 13 באפריל 2008, המפרט את שיטת העדכון האקטוארי הנדרש בדוחות ביניים ביחס לדוח השנתי האחרון, כמפורט להלן:

2.1.1

ההתחייבויות האקטואריות המוצגות במאזן ליום 31 בדצמבר, 2019 מייצגות את הערך המהוון של ההתחייבויות, לתשלומי פנסיה ופדיון הזכויות בעתיד, לפנסיונרים, עמיתים פעילים ולעמיתים בלתי פעילים ובניכוי הערך המהוון של דמי גמולים עתידיים כפי שחושב ונכלל בדוח האקטוארי של הקרנות. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים כאמור ליום 30 בספטמבר, 2020.

הדוח האקטוארי נערך בהתאם להנחיות רשות שוק ההון, לרבות הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה וותיקות להן מונה מנהל מיוחד.

2.1.2

הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות והכנסות מדמי גמולים עתידיים חושבו על בסיס התזרימים ששימשו לחישוב ההתחייבויות האקטואריות של המאזן השנתי האחרון של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2019. לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים כאמור ליום 30 בספטמבר, 2020.

2.1.3

מאחר שהחישוב מתבסס על תזרים סך כל ההתחייבויות, לא ניתן לפרט את המרכיבים השונים של ההתחייבויות ולא ניתן להפריד בין התחייבויות צבורות לבין התחייבויות שעתידות להצטבר, ומשכך הוצגו סך כל ההתחייבויות בסכום אחד לאחר ניכוי דמי גמולים עתידיים.

2.1.4

השינוי בגרעון בתקופת הדוח נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

2.2 גרעון הקרן

אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרנות צפויות לקבל לפי הוראות החוק, היה להן גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך 249,008 מיליוני ש"ח.

מרבית השינוי בגרעון זה נובע מהשינוי בווקטור הריביות ומהתשואה שהושגה בפועל מהשקעות הקרן לעומת התשואה החזויה.

ליום 30 בספטמבר, 2020 עומד שיעור הגירעון לפני אומדן סיוע ממשלתי וכרית הביטחון על 8.7% בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר.

2.3 אופן חישוב הסיוע לקרנות

כפי שפורט בדוחות הכספיים השנתיים של הקרנות ליום 31 בדצמבר, 2019, קיימות סוגיות בנושא אופן חישוב הסיוע הממשלתי לקרנות, הנמצאות בדיון בין הקרנות לבין משרד האוצר. נכון למועד פרסום הדוח הרבעוני, לא הסתיים בירור הסוגיות כאמור.

הנתונים הכספיים של הקרנות לרבעון זה מביאים בחשבון את האמור בטיטת ההכרעה של הממונה על שוק ההון ממרס, 2010, לעניין עמדת משרד האוצר במחלוקת שבין המדינה לבין הקרנות בנוגע לסיוע הממשלתי. יצוין כי אין בהצגת הדוחות הכספיים לרבעון זה במתכונת האמורה כדי לגרוע או לוותר על כל זכות או טענה של הקרנות.

מאחר שאימוץ סופי על ידי הממונה על שוק ההון של דרך החישוב כאמור בטיטת ההכרעה, אם יתבצע, יביא למעשה להפחתה בהיקף הסיוע הישיר שתעביר הממשלה לקרנות הוותיקות שבהסדר, הוחלט להעביר את המחלוקת האמורות להכרעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי-פיסקאלי), תוך מתן זכות לכל אחד מהצדדים להעביר את החלטה שתתקבל לבחינה נוספת של היועץ המשפטי.

2.4 שיטת חלוקת הסיוע

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר. שיטת חלוקת הסיוע היא בתיאום ובאישור הממונה על שוק ההון.

2.5 כרית ביטחון לקרנות

הרחבה בעניין כרית הביטחון לקרנות - ר' בסעיף (ג) ב"פתח הדבר" לדוח זה.

בהתאם לאמור בחוק, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שווייה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 46,656 מיליוני ש"ח.

חישוב רכיב ה"עבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון, עומד על סך של 50,953 מיליוני ש"ח.

סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל הקרנות הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 30 בספטמבר, 2020 לסך של כ- 39,938 מיליוני ש"ח.

3. תוצאות הפעילות

תשואת קרן הפנסיה (נומינלי ברוטו)

להלן שיעורי התשואה הנומינלית ברוטו שהשיגו הקרנות בתקופת הדו"ח:
כולל התשואה על הסיוע הישיר העתידי המהוון

שם הקרן	לתקופה שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2020	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019
מבטחים	0.92%	17.42%
מקפת	0.61%	16.92%
קג"מ	0.73%	17.27%
בנין	(1.70%)	7.32%
חקלאים	(1.34%)	10.25%
אגד	0.70%	13.95%
הדסה	1.85%	17.03%
נתיב	(1.17%)	10.67%

4. השפעת גורמים חיצוניים

התחייבויות תלויות ותביעות:

בתקופת הדוח לא חלו שינויים בהתחייבויות התלויות והתביעות כפי שפורטו בדוחות הכספיים השנתיים פרט למצוין בדוח הכספי הרבעוני.

5. בקרות ונהלים חיצוניים

בהתאם להוראות הדיווח של הממונה על שוק ההון, יחתמו המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי והבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקרות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes-Oxley" שנחקק בארצות-הברית.

הוראות סעיף 302 בדבר האחריות לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת רבעונית החל מהדוחות הכספיים של שנת 2008.

הוראת סעיף 404 בדבר האחריות לבקרה הפנימית של הקרנות על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף השנה החל מהדוחות הכספיים של שנת 2011.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404 ביצעה הנהלת הקרנות הוותיקות שבהסדר, החל משנת 2009 ובסיוע חברת ייעוץ, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על המתודולוגיות המקובלות, תוך שימוש במודל הבקרה של (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO).

כמו-כן, הקרנות ביצעו, על-פי הדרישות, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של הבקרות העיקריות.

הקרנות ביצעו עדכון למיפוי ולתיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים, לרבות לתהליכים מהותיים חדשים על-פי המתודולוגיות המקובלות.

כמו כן, הקרנות ביצעו, בסיוע חברת הייעוץ, בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה מחודשת של הבקרות העיקריות, וזאת תוך התאמת מדגמי הבדיקות לתוצרי מיפוי הסיכונים.

הערכת הבקרות והנהלים לגבי הגילוי:

הנהלת הקרנות, בשיתוף המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים של הקרנות, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה.

על בסיס הערכה זו, המנהל המיוחד ומנהל חטיבת הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של קרנות הפנסיה הן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שקרנות הפנסיה נדרשות לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

לא ארע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

6. בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך הרבעון המסתיים ביום 30 בספטמבר, 2020 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של קרנות הפנסיה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי.

יואב בן אור

המנהל המיוחד

30 בנובמבר, 2020

תאריך אישור הדוח:

הצהרת המנהל המיוחד

אני יואב בן אור, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 30 בספטמבר, 2020 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על רשות ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יואב בן אור, המנהל המיוחד

30 בנובמבר, 2020

הצהרת מנהל הכספים

אני אלי לוי, מצהיר כי:

1. סקרת את הדוח הרבעוני של קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן: "קרן הפנסיה") ליום 30 בספטמבר, 2020 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי ואת תוצאות הפעילות של קרן הפנסיה וכן את השינויים בזכויות העמיתים והתנועה בקרן הפנסיה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של קרן הפנסיה; וכן:
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לקרן הפנסיה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בקרן הפנסיה, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הממונה על רשות ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של קרן הפנסיה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
5. אני ואחרים בקרן הפנסיה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לוועדת המנהלה ולוועדת הביקורת, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של קרן הפנסיה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי הנוגע לקרן הפנסיה; וכן-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של קרן הפנסיה על דיווח כספי הנוגע לקרן הפנסיה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אלי לוי, מנהל הכספים

30 בנובמבר, 2020

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ
(בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות כספיים ביניים ליום 30 בספטמבר, 2020
בלתי מבוקרים

תוכן העניינים

מאזנים	5
דוחות הכנסות והוצאות	7
דוחות תנועה בקרן הפנסיה	8
ביאורים לדוחות הכספיים ביניים	9
ביאור 1: - כללי	9
ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית	9
ביאור 3: - להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר	9
ביאור 4: - ההתחייבויות הפנסיוניות	10
ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות	11
ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות	14
ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה	14
ביאור 8: - אירוע מהותי בתקופת הדוח	17
ביאור 9: - אירועים במהלך תקופת הדוח	18

דוח סקירה של רואה החשבון המבקר לעמיתים של קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ -בניהול מיוחד (להלן - "הקרן"), ליום 30 בספטמבר, 2020 ואת הדוחות התמציתיים על ההכנסות וההוצאות ודוח על התנועה בקרן הפנסיה לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך. ההנהלה אחראית לעריכה ולהצגה של מידע כספי לתקופות ביניים אלה, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות "דיווח כספי לתקופות ביניים", ובהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לגבי קרנות פנסיה ותיקות להן מונה מנהל מיוחד (להלן -"הנחיות הממונה") ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן - "התקנות"). אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופות ביניים אלה בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה (ישראל) 2410 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבירורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחויבים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות. בנוסף לאמור בפסקה הקודמת, בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ממלא, מכל הבחינות המהותיות, אחר הוראות רשות שוק ההון ביטוח וחסכון.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים כדלקמן:

- א. לאמור בביאור 4 לדוחות כספיים ביניים אלו ולביאורים א' ו-13 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2019 בדבר התחייבויות פנסיוניות וגרעון אקטוארי ולדוח האקטואר המצורף. גרעון קרן לפני הסיוע הממשלתי מסתכם ליום המאזן בכ-35,582 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2019 בכ-33,568 מיליוני ש"ח). אומדן הסיוע הממשלתי ליום 30 בספטמבר, 2020 מכסה את מלוא סכום הגרעון.
- ב. לאמור בביאור 5 לדוחות כספיים אלו בקשר להתפתחות תביעות ותלויות מביאור 18 לדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2019 ועדכונים חדשים.
- ג. הפחתת זכויות עמיתי הקרן בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים כמפורט בביאור 13 (א-5א) בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2019 ובביאור 7 לדוחות כספיים ביניים אלה.

זיו האפט
רואי חשבון

תל-אביב,
30 בנובמבר, 2020

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
	2019	2020	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
			נכסים
			רכוש שוטף
1,265,353	757,955	1,982,282	מזומנים ושווי מזומנים
85,038	89,089	98,063	חייבים ויתרות חובה
1,350,391	847,044	2,080,345	
			השקעות
			אגרות חוב מיועדות שהונפקו לקרן:
12,014,273	11,716,205	11,736,377	עלות מתואמת
6,228,723	5,996,619	5,981,987	סבסוד ממשלתי
18,242,996	17,712,824	17,718,364	
4,716,572	4,522,032	4,709,182	ניירות ערך שאינם סחירים
18,362,587	18,193,187	17,074,429	ניירות ערך סחירים
3,690,291	3,886,043	3,401,641	פיקדונות והלוואות
27,547	26,536	26,488	מקרקעין
45,039,993	44,340,622	42,930,104	סך כל ההשקעות
13,125	13,336	12,442	רכוש אחר
979,000	987,000	901,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים
47,382,509	46,188,002	45,923,891	סך כל הנכסים
			בניכוי - התחייבויות אחרות
3,010	5,081	1,737	מעסיקים
214,105	204,586	213,821	התחייבויות שוטפות אחרות
256,159	161,634	196,004	חוזים עתידיים ובטחונות
18,784	18,185	19,875	התחייבויות בשל סיום יחסי עובד-מעביד
492,058	389,486	431,437	סך כל ההתחייבויות
46,890,451	45,798,516	45,492,454	סך כל הנכסים, נטו

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

מאזנים

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
	2019	2020	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
-	-	-	התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (ביאור 5)
73,250,000	70,247,000	74,192,000	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות
(3,234,000)	(2,730,000)	(3,636,000)	סבסוד ממשלתי באמצעות אג"ח מיועדות שהקן צפויה להשקיע בעתיד
(17,893,549)	(17,483,484)	(18,333,546)	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
(5,232,000)	(4,235,000)	(6,730,000)	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
46,890,451	45,798,516	45,492,454	סך כל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד ממשלתי וסיוע ממשלתי
			גרעון אקטוארי לפני אומדן סיוע ממשלתי עתידי
(23,815,000)	(23,815,000)	(33,568,000)	יתרת גרעון לתחילת תקופת הדוח
4,577,000	3,255,000	850,000	התפתחויות דמוגרפיות וכלכליות
(13,408,000)	(10,862,000)	(2,751,000)	השפעת השינוי בריביות ההיוון ובתשואת הקרן על הגרעון
(922,000)	(11,000)	(113,000)	שינויים אחרים בהנחות ובשיטות
(33,568,000)	(31,433,000)	(35,582,000)	יתרת גרעון לסוף תקופת הדוח
			סיוע ממשלתי
			סיוע ממשלתי עתידי לפני שינוי בריביות ההיוון:
4,076,000	4,050,000	5,969,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהונפקו לקרן
1,789,000	1,771,000	2,955,000	סבסוד ממשלתי עתידי באמצעות אג"ח מיועדות שהקן צפויה להשקיע בהן בעתיד
14,685,000	14,773,000	17,818,000	אומדן סיוע ממשלתי ישיר עתידי
885,000	890,000	919,000	סיוע ממשלתי עתידי בגין אי-העלאת גיל הפרישה לנשים
5,232,000	4,235,000	6,730,000	סיוע ממשלתי בגין כרית ביטחון
6,901,000	5,714,000	1,191,000	השפעת השינוי בריביות ההיוון על הערכת הסיוע הממשלתי העתידי
33,568,000	31,433,000	35,582,000	
-	-	-	יתרת גרעון לסוף התקופה לאחר ניכוי סיוע ממשלתי
46,890,451	45,798,516	45,492,454	סך הכל ההתחייבויות הפנסיוניות בניכוי סבסוד וסיוע ממשלתי ויתרת גרעון

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

 יצחק סבן מנהל אגף דווח	 אלי לוי מנהל חטיבת הכספים	 יואב בן אור המנהל המיוחד	30 בנובמבר, 2020 תאריך אישור הדוחות הכספיים
--	---	---	---

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		
	2019	2020	2019	2020	
מבוקר	בלתי מבוקר				
אלפי ש"ח					
					הכנסות (הפסדים)
2,002	2,020	4,551	249	1,104	מזומנים ושוי מזומנים
					מהשקעות:
3,392,864	2,816,884	47,558	1,003,576	60,140	מניירות ערך שאינם סחירים, נטו
2,833,575	2,022,989	20,275	623,533	249,805	מניירות ערך סחירים, נטו
108,424	87,366	11,219	4,959	59,339	מפיקדונות והלוואות
22,035	20,511	(442)	583	326	ממקרקעין
6,356,898	4,947,750	78,610	1,632,651	369,610	
1,125	867	1,228	469	399	הכנסות (הוצאות) אחרות, נטו
6,360,025	4,950,637	84,389	1,633,369	371,113	סך כל ההכנסות (הפסדים)
					הוצאות
29,300	21,438	21,649	7,167	7,051	הוצאות הנהלה וכלליות (ראה ביאור 6)
(691)	(514)	(520)	(176)	(176)	בניכוי - השתתפות בהוצאות
28,609	20,924	21,129	6,991	6,875	סך כל ההוצאות, נטו
6,331,416	4,929,713	63,260	1,626,378	364,238	עודף הכנסות (הפסדים) נטו - עובר לדוחות תנועה בקרן הפנסיה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

קרן מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ (בניהול מיוחד)
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

דוחות תנועה בקרן הפנסיה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		
	2019	2020	2019	2020	
מבוקר	בלתי מבוקר				
	אלפי ש"ח				
41,773,061	41,773,061	46,890,451	44,606,350	45,629,966	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לתחילת התקופה
תוספות לנכסים					
דמי גמולים ממעסיקים ומעובדים עבור:					
500,194	382,266	356,875	130,364	121,137	פנסיות יסוד ומקיפה
6,331,416	4,929,713	63,260	1,626,378	364,238	עודף הכנסות (הוצאות), נטו - עבר מדוחות הכנסות והוצאות
תקבולים אחרים והעברות					
77,463	39,909	49,679	-	-	סיוע שנתקבל או נצבר בגין אי העלאת גיל הפרישה לנשים
380,507	254,507	-	-	-	מקדמות בגין סיוע ממשלתי
40,965	31,332	31,625	10,534	10,922	תקבולים בגין פרישה מוקדמת
506,228	473,181	51,356	3,156	16,961	תקבולים מקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
47,000	55,000	(78,000)	27,000	(14,000)	שינוי בגין התחייבות לסיוע ממשלתי עתידי בגין אי העלאת גיל פרישה לנשים
7,883,773	6,165,908	474,795	1,797,432	499,258	סך הכל תוספות לנכסים, תקבולים ואחרים והעברות
תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות					
(2,306,623)	(1,717,430)	(1,791,981)	(579,991)	(604,067)	לגמלאים, נכים ושארים, נטו
(52,373)	(42,280)	(35,598)	(17,145)	(16,874)	החזרים לעמיתים שפרשו, נטו
(575)	(551)	(69)	(56)	-	החזרים למעסיקים ולאחרים
(406,812)	(380,192)	(45,144)	(8,074)	(15,829)	העברות לקרנות פנסיה, בעיקר בגין פנסיות משותפות והיוון
(2,766,383)	(2,140,453)	(1,872,792)	(605,266)	(636,770)	סך הכל תשלומים לגמלאים ולאחרים והעברות
5,117,390	4,025,455	(1,397,997)	1,192,166	(137,512)	תוספות (קטיון) לנכסים, נטו
46,890,451	45,798,516	45,492,454	45,798,516	45,492,454	סך נכסים, נטו לכיסוי התחייבויות פנסיוניות לסוף התקופה

הביאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים.

ביאור 1: - כללי

דוחות כספיים אלה נערכו במתכונת מתומצתת ליום 30 בספטמבר, 2020 ולתקופה של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך (להלן- דוחות כספיים ביניים).

יש לעיין בדוחות אלה בהקשר לדוחות הכספיים השנתיים של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2019 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך ולביאורים אשר נלוו אליהם (להלן- הדוחות הכספיים השנתיים).

ביאור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

הדוחות הכספיים ביניים נערכו על פי כללי החישוב והדיווח כמתחייב לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, בהתאם להוראות הממונה על רשות ההון, ביטוח וחיסכון שבמשרד האוצר ובהתאם לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ד-1964.

הדוחות הכספיים ערוכים לפי כללי החשבונאות ודרישות גילוי אשר נקבעו בהוראות הממונה ובתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים.

ביאור 3: - להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר

של ארה"ב ושיעורי השינוי שחלו בהם:

שער החליפין היציג	המדד הידוע	ליום
של דולר ארה"ב	בנקודות (*)	
3.441	223.3	30 בספטמבר, 2020
3.482	225.1	30 בספטמבר, 2019
3.456	224.7	31 בדצמבר, 2019
%	%	שיעורי השינוי בתקופה
(0.43)	(0.60)	ספטמבר 2020 (9 חודשים)
(7.10)	0.50	ספטמבר 2019 (9 חודשים)
(0.72)	0.09	ספטמבר 2020 (3 חודשים)
(2.36)	(0.71)	ספטמבר 2019 (3 חודשים)
(7.79)	0.31	31 בדצמבר, 2019 (שנתי)

(* המדד לפי בסיס ממוצע 1993 = 100)

ביאור 4: - ההתחייבויות הפנסיוניות

א. הערכת ההתחייבות האקטוארית

ההתחייבויות הפנסיוניות חושבו על בסיס הערכה שבוצעה על ידי האקטוארית החיצוני ויקטוריה פטשניקוב לדוח האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2019. את ההתאמות ליום 30 בספטמבר, 2020 ביצעה האקטוארית ויקטוריה פטשניקוב.

ההתחייבויות הפנסיוניות מחושבות לפי ריבית היוון על פי טבלת ריביות משתנה לאורך השנים בהתאם לתשואת אג"ח ממשלתיות שנבחרו כמדגם מייצג, אשר משקפות תשואות חסרות סיכון הצפויות לאורך התקופה להלן:

1. הערכת ההתחייבויות הפנסיוניות והכנסות מדמי גמולים עתידיים חושבו על בסיס התזרימים אשר שימשו לחישוב ההתחייבויות האקטואריות של המאזן השנתי האחרון של הקרן ליום 31 בדצמבר, 2019.
לצורך התאמת הנתונים לתום התקופה המדווחת בוצעו התאמה ומידוד של התזרימים הנ"ל ליום 30 בספטמבר, 2020.
2. מאחר שהחישוב מתבסס על תזרים סך כל ההתחייבויות, לא ניתן לפרט את המרכיבים השונים של ההתחייבויות ולא ניתן להפריד בין התחייבויות צבורות לבין התחייבויות שעתידות להצטבר, לפיכך הוצגו סך כל ההתחייבויות בסכום אחד לאחר ניכוי דמי גמולים עתידיים.
3. השינוי בגרעון בתקופה נובע בעיקר מהשפעות התשואה והשינוי בווקטור הריביות על הנכסים ועל ההתחייבויות הפנסיוניות.

ב. כיסוי גרעון הקרן

אלמלא הסיוע הממשלתי שהקרן צפויה לקבל לפי הוראות החוק, היה לה גרעון אקטוארי שגובהו נאמד בסך 35,582 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2019 סך כ- 33,568 מיליוני ש"ח).
מרבית השינוי בגרעון זה נובע מהשינוי בווקטור הריביות ומהתשואה שהושגה בפועל מהשקעות הקרן לעומת התשואה החזויה.
שיעור הגרעון לאחר אומדן הסיוע הממשלתי וכרית הביטחון עומד על 0% בקרן.

ג. אופן הקצאת הסיוע

במאזן האקטוארי הוקצה הסיוע כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר.
שיטת חלוקה זו היא בתיאום ואישור הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון.

ד. כרית ביטחון לקרנות

כאמור בביאור 13 לדוחות הכספיים השנתיים, קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר זכאיות לכרית ביטחון, אשר מעמידה להן המדינה, ואשר נועדה להגן על עמיתים וגמלאי הקרנות מפני תנודתיות בתשואות חסרות סיכון.
אופן חלוקת הסכומים מכרית הביטחון לכל אחת מהקרנות הוותיקות שבהסדר, נעשית כך ששיעור הגרעון ביחס להתחייבויות הפנסיוניות ברוטו, הוא זהה בכל אחת מהקרנות שבהסדר.
שיטת חלוקה זו הינה בתיאום ובאישור הממונה על רשות ההון, ביטוח וחסכון כאמור במכתבו למנהל המיוחד מיום 27 באוגוסט 2013.
הוספת כרית הביטחון תהיה עד לאיפוס הגרעון ולא תיצור עודף.

- ❖ נכון ליום המאזן, השווי ההוגן של תקרת כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר המחושב על פי שוויה העתידי במועד אזילת ההון מהוון בווקטור הריבית הוא כ- 46,656 מיליוני ש"ח.
- ❖ חישוב רכיב "העבר" נכון ליום המאזן בגין כרית הביטחון, עומד על סך של כ- 50,953 מיליוני ש"ח (כ- 9,939 מיליוני ש"ח לקרן).
- ❖ סך הפיצוי המחושב מתוך כרית הביטחון לכל קרנות הפנסיה הוותיקות שבהסדר, הגיע ביום 30 בספטמבר, 2020 – לסך של כ- 39,938 מיליוני ש"ח (כ- 6,730 מיליוני ש"ח לקרן).

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות

בתקופת הדוח חלו עדכונים בחלק מההליכים המשפטיים שנזכרו בביאור מס' 18 לדוחות הכספיים השנתיים, כמפורט להלן:

א. תביעת אליהו קריצמן נ' מבטחים (ביאור 18 ד')

הדיון שנקבע ליום 30.3.2020 נדחה. ביום 8.7.2020 ניתן פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה לפיו נדחה ערעורו של המערער על פסק הדין האזורי, בשל הקושי בניהול הליך ייצוגי בסוגייה עליה ערער. בית הדין הורה למזכירות בית הדין למסור העתק מפסק דינו לממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, על מנת שייתן את דעתו לטענות המערער בדבר חוסר הכדאיות בדחיית מועד הפרישה.

ב. תביעת נהגים שכירים וחברי "אגד" - חיים זבורוף נגד מקפת, נועם רוזן ואח' נגד קג"א (ביאור 18 ה)

ביום 11.2.2020 התקבלה החלטה כי ההסתדרות תגיש עמדתה עד ליום 1.5.2020. לקרנות יש זכות להגיש תגובה לעמדה זו. ביום 21.4.2020 הוגשו סיכומים מטעם הקרנות. בדיון שהתקיים בערעור ביום 7.7.2020, הציע בית הדין הארצי לעבודה לקרן לחזור בה מערעורה לאור קשיים משפטיים עליהם הצביע במהלך הדיון. בהמלצת בית הדין הארצי, חזרה בה הקרן מערעורה ובכך הסתיימו ההליכים.

ג. תביעת פנינה ברוט (ביאור 18 ו')

מבטחים הודיעה לבית הדין הארצי כי מסיבות מעשיות ומבלי שהדבר ייחשב הכרה בעילת המערער, מקבלת מבטחים את הצעת בית הדין. בהתאם להחלטת בית הדין הארצי מבטחים צרפה להודעה נוסח מכתב שבכוונתה לשלוח לעמיתי הקרנות הרלוונטיים. המערער הגיש את התייחסותו להודעת מבטחים וכעת ממתינים לקבלת החלטת בית הדין הארצי בעקבות הודעות שהגיש המערער לבית הדין, מהן עלה כי הוא חוזר בו מהסכמתו להצעת בית הדין להסדר פשרה במסגרתו יימחק ערעורו, ביטל בית הדין לכתוב פסק דין חלף הסדר הפשרה שגובש. ביום 2.7.2020 ניתן פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה, במסגרתו דחה את ערעורו של מר ברוט בעילת הקיזוז, מטעמים של חוסר התאמה להליך ייצוגי וספקות לגבי קיומה של עילה זו. טרם ניתנה הודעת מר ברוט אם ברצונו לקיים דיון בתביעתו האישית.

ד. בקשת שלמה הלוי ואברהם חביב לאישור התובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (ביאור 18ח):

ביום 23.4.2020 לאחר שהוגשה תגובת המבקשים לבקשה לפיצול הדיון ותשובת הקרנות לתגובתם, ניתנה החלטת בית הדין האזורי הדוחה את בקשת הפיצול ומורה לקרנות להגיש את תגובתן לבקשה הייצוגית וקובעת את סדרי הדיון בתיק, תוך קביעה כי בשלב ראשון לא ייערך דיון בכימות הנזק והיקפו. תגובת מבטחים לבקשה לאישור התביעה כיייצוגית הוגשה ביום 8.7.2020. למבקשים זכות תשובה עד ליום 24.9.2020. דיון בבקשה הייצוגית נקבע ליום 15.10.2020. המבקשים הגישו תשובה לתגובת מבטחים. בנוסף ביקשה מבטחים שוב לפצל את הדיון בבקשה הייצוגית ולדון תחילה בטענות הסף של מבטחים. בית הדין נעתר לבקשת מבטחים לפצל את הדיון ולדון תחילה בטענות הסף. המבקשים הגישו תשובה לתגובת מבטחים. בנוסף ביקשה מבטחים לפצל את הדיון בבקשה הייצוגית ולדון תחילה בטענות הסף של מבטחים. בית הדין נעתר לבקשת מבטחים לפצל את הדיון ולדון תחילה בטענות הסף. הדיון נקבע ליום 1.7.2021. המבקשים שקלו להגיש בקשת רשות ערעור על ההחלטה לפצל את הדיון וביקשו וקיבלו ארכה לצורך כך עד ליום 8.11.2020. ביום 4.11.2020 המבקשים הגישו בקשת רשות ערעור על החלטת הפיצול לבית הדין הארצי לעבודה. לבקשת הצדדים, ניתנה ארכה להגשת תשובת המשיבים עד ליום 29.11.2020 ולתגובת המבקשים לתשובה עד ליום 13.12.2020.

ה. בקשת מרים לב לאישור תובענה כנגד מבטחים כתובענה ייצוגית (ביאור 18 י)

המבקשת הגישה בחודש מרס 2020 ערעור על דחיית בקשתה הייצוגית בבית הדין הארצי לעבודה. הדיון בערעור נקבע ליום 5.11.2020 נדחה והתקיים ב 23.11.2020. בהמלצת ביה"ד הערעור נמחק.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

- א. פרופ' נתן פלדור ופרופ' יחזקאל גילדור נ' שר האוצר (ביאור 18יא)
- לאור המצב הפוליטי הנוכחי, החליט בית המשפט העליון כי שר האוצר יגיש הודעה מעדכנת נוספת ביום 17.5.2020.
- בעקבות הודעת העדכון שהוגשה ביום 18.5.2020, ועל רקע כינון הממשלה החדשה, החליט בית המשפט העליון כי שר האוצר יגיש הודעת עדכון לגופה של הסוגיה עד ליום 1.7.2020. המדינה ביקשה לדחות את המועד להגשת עדכון עד ליום 1.11.2020, בשל השבעת הממשלה והצורך של שר האוצר להתעמק בסוגיה המורכבת של גיל הפרישה לנשים במשך מספר חודשים. למדינה ניתנה ארכה להגשת הודעת העדכון עד ליום 30.11.2020.
- בשל המצב האמור, נדחה גם יישום ההחלטה בדבר הפחתת הקצבאות לגמלאים עד למועד תשלום קצבת חודש ינואר 2021.
- ז. בג"צ 6386/19 ההסתדרות הכללית נ' מ"י מרכז השלטון ובית הדין הארצי לעבודה (ביאור 18יב)
- ביום 11.2.2020 נתן בג"צ החלטה לפיה העתירה תקבע לדיון בפני הרכב והיא נקבעה בהמשך לדיון ביום 30.9.2020, תוך מתן ארכה לחלק מהצדדים הנוספים להגיש את תגובותיהם לעתירה.
- בהמשך, החליט בית המשפט העליון מטעמים של יומן בית המשפט לדחות את הדיון ליום 9.12.2020.
- ח. תביעת יהושע לדור נ' עמיתים (ביאור 18ז)
- דיון הוכחות התקיים בחודש דצמבר 2019.
- סיכומי המבקש הוגשו ביום 26.2.2020 וסיכומי הקרן הוגשו ביום 20.7.2020. סיכומי תשובה הוגשו ביום 31.8.2020. כעת ממתנים לפסק דין.
- ביום 20.10.2020 ניתן פסק דין בתביעה פרטנית אחרת – שלום חראזי נ' מבטחים – במסגרתו בית הדין קבע כי גם לפי הלכת קוריזקי, יש לעשות מאמץ לשלב בין הסכם הרציפות לבין התקנון האחיד וכי בהתאם להלכה של בית הדין הארצי בהמשך לפס"ד קוריזקי (פסק הדין הארצי בעניין הסגל האקדמי הבכיר), אין מקום להרחיב את פסיקת קוריזקי לאוכלוסיות נוספות מעבר לעובדי מדינה וכי להרחבה שכזו יש משמעות תקציבית שפוגעת בשוויון בין העמיתים.
- ביום 18.11.2020 הוגש ערעור על פסק הדין חראזי והקרן לומדת את כתב הערעור.
- ט. בג"צ 4435/20 אורית ויזל ואח' נ' נתיב קרן פנסיה ואח'
- עתירה לביטול פסק הדין של בית הדין הארצי לעבודה בתיק ע"ע 19-06-49778 במסגרתו נקבע כי יורשי המנוח אבימלך ויזל ז"ל אינם זכאים למשורך את ערכי הפדיון שנצברו בגינו אלא רק את הקצבאות שהגיעו למנוח (ולשאירה שלו) בעודם בחייהם.
- בעתירה מועלות טענות לפיהן הקרן מפלה אנשים עם מוגבלות ומתבקש תיקונו של התקנון האחיד כך שיכיל התאמות סבירות לאנשים עם מוגבלות ככל שהדבר נוגע לקבלת קצבת זקנה ומשיכת כספים בסכום חד פעמי. כמו כן מתבקש תיקון התקנון באופן שייקבע בו הסדר ספציפי הנוגע לשליחת הודעה סטטוטורית כאמור בתקנה 41לא(ג) לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), תשכ"ד-1964, כחצי שנה בטרם הגיעו של העמית לגיל פרישה.
- העתירה הוגשה ע"י יורשי המנוח ביום 29.6.2020 והקרן נדרשת להגיש תשובה לעתירה עד ליום 10.8.2020.
- הקרן הגישה את תגובה לעתירה והתיק קבוע לדיון ביום 10.5.2021.
- י. ת"צ 22577-09-18 צדק פיננסי וד"ר הראל פרימק נ' מבטחים (ביאור 18ט):
- לבקשתנו, ניתנה ארכה להגשת סיכומינו, הם הוגשו ביום 28.10.2020 והדיון בערעור נדחה מיום 23.11.2020 ליום 8.12.2020.

ביאור 5: - התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

יא. בג"צ 2317/20 הארגון הארצי של גמלאי התעשייה האווירית נ' המנהל המיוחד, מבטחים ואח'

בחודש מרץ 2020 הוגשה עתירה למתן צו על תנאי כנגד שר האוצר, הממונה על שוק ההון וקרנות הפנסיה הוותיקות וכן עתירה לצו ביניים שיורה להקפיא את הפחתת קצבאות הגמלאים עליה הוחלט והודע במסגרת ההחלטה לבצע איזון לגירעון האקטוארי שנוצר בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים, עד לסיום ההליכים המשפטיים.

טענתם של העותרים, אשר מתרעמים על ההפחתה הצפויה בקצבאות, היא כי ההחלטה לבצע קיצוץ בקצבאות בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים היא החלטה בלתי חוקית ובלתי חוקתית שניתנה ללא סמכות ובניגוד להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תשמ"א-1981. ביום 31.3.2020 התקבלה החלטת בג"ץ במסגרתה נדחתה הבקשה למתן צו ביניים. עוד נקבע, כי על המשיבים להגיש תגובה לעתירה למתן צו על תנאי עד ליום 17.5.2020.

אי העלאת גיל פרישה העומד כיום על 62, העומדת במרכז העתירות, אינה חלק מתחום הסמכות של הקרנות והעתירות בעניין זה אינן מכוונות כלפיהן. החלטת הקרנות לבצע הפחתה של הקצבאות בגובה העלות הנוספת לקרנות עקב אי העלאת גיל הפרישה לנשים התקבלה כדין.

לפיכך סבורים היועצים המשפטיים של הקרנות, כי הסיכוי שהבקשה למתן צו על תנאי תתקבל קטן מהסיכוי שתידחה.

בקשה שהגישה המדינה למחיקת העתירה עקב דחיית המועד להפחתת הקצבאות לינואר 2021 והעתירה הקיימת של פלדור ואח' בסוגיה דומה נדחתה.

נקבע כי על המשיבות להגיש תגובה לעתירה עד 21 ימים לפני המועד שנקבע לדיון בעתירה – 7.1.2021.
כלומר יש להגיש תגובה עד ליום 16.12.2020.

יב. סע"ש 32168-10-19 תמר אורנשטיין נ' מבטחים

בחודש אוקטובר 2019 הוגשה תביעה על ידי תמר אורנשטיין נגד מבטחים בנוגע לשיעור השתתפות מבטחים בקצבתה.

התובעת טוענת כי על מבטחים להשתתף בשיעור של 13.8% ולא בשיעור של 11%. לטענתה, מבטחים לא צריכה להפחית את שיעור השתתפות לכדי השלמה ל-70% לזכויות שצברה במדינה. לחילופין טוענת לזכאות למענק שנים עודפות. תביעה בעילה דומה הוגשה על ידי פרופ' יחזקאל סידי נגד קג"מ.

כתב הגנה הוגש ביום 13.1.2020 הצדדים גיבשו רשימת מוסכמות ופולוגתאות והסכימו לקדם את התיק לשלב הסיכומים.

יג. ד"ר נאום מילמן נ' מבטחים

ד"ר מילמן פרש ברציפות זכויות בהתאם להסכם הרציפות עם הביטוח הלאומי. ד"ר מילמן הגיש ערעור גמלאות נ' מנהלת הגמלאות וביקש להחיל עליו את פס"ד קוריצי. מנהלת הגמלאות בקשה לצרף את הקרנות להליך, והקרנות לא התנגדו.

ביום 22.8.2020 פסק בית הדין האזורי לעבודה בת"א, כי הלכת קוריצי חלה על ד"ר מילמן, גמלאי המוסד לביטוח לאומי שחתם על הסכם רציפות זכויות ופרש לקיצבה מהמוסד לביטוח לאומי.

ביאור 6: - הוצאות הנהלה וכלליות

במסגרת הניהול המשותף של קרנות הפנסיה שבהסדר משולמות חלק מההוצאות במרכז עבור כל הקרנות. נערכת התחשבות בין הקרנות ונקפות הוצאות על פי מודל שאושר.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		להן ההרכב:
	2019	2020	2019	2020	
מבוקר	בלתי מבוקר				
	אלפי ש"ח				
13,820	10,099	9,718	3,074	3,455	שכר ונלוות
6,713	5,190	5,040	1,831	1,668	החזקת משרד ותפעוליות שונות
5,050	3,589	4,071	1,311	1,341	מחשוב, נטו
1,549	950	1,091	409	2	עדכון התחייבות לעובדים
2,168	1,610	1,729	542	585	פחת רכוש אחר
29,300	21,438	21,649	7,167	7,051	סה"כ

ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה

ביום 7.1.2004 קיבלה הכנסת את חוק גיל פרישה, תשס"ד-2004 (להלן: "חוק גיל פרישה"), שבו נקבע כי גיל הפרישה לגברים יועלה בהדרגה עד לגיל 67 וגיל הפרישה לנשים יועלה בהדרגה עד לגיל 64. העלאת גיל הפרישה, כאמור, הייתה רכיב מרכזי בהסדר ההבראה של קרנות הפנסיה הוותיקות, שנחקק מספר חודשים קודם לכן.

בהתאם לסיכום הדברים מיום 5 בינואר 2004, בין שר האוצר דאז לבין יו"ר ההסתדרות הכללית דאז, תוקן סעיף 78(ב)(8) לחוק הפיקוח ונקבע כי ההפרש שבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר, אילו הועלה גיל הפרישה לנשים ל-67, לבין התחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר כשגיל הפרישה לנשים הוא 64, ימומן כולו ע"י הגדלת הסיוע הממשלתי, מעבר לסך של 78.3 מיליארד ש"ח הנקוב בסעיף 78(א)(1) לחוק הפיקוח.

כמו כן, היות שחוק גיל פרישה קבע כי העלאת גיל הפרישה לנשים תיעשה בשני שלבים, כאשר בשלב הראשון תבוצע העלאה מדורגת לגיל 62, שלאחריה תהיה השהיה של שנתיים עד ליום 31.12.2011, ובשלב השני תבוצע העלאה מדורגת עד לגיל 64, נקבע בסיכום הדברים שגם העלות בגין ההשהיה בת השנתיים, כאמור, תתווסף לסיוע הממשלתי הקיים וזאת בהתקיים תנאים מסוימים.

ביום 29.12.2010 וכן ביום 19.9.2016 נקבעו בידי הממונה על שוק ההון, על דעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, כללים לעניין חישוב והעברת הסיוע הממשלתי הנוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 67 והשהיית ההעלאה של גיל הפרישה למשך שנתיים, כאמור. כספים בגין הסיוע הנוסף האמור מועברים לקרנות החל משנת 2011.

בדצמבר 2011 נחקק תיקון מספר 3 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בת השנתיים בהעלאת גיל הפרישה לנשים ל-64 תוארך ב-5 שנים נוספות, קרי עד לסוף שנת 2016. כצעד משלים, תיקון בינואר 2012 הממונה על רשות שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 9 לתקנון).

בדצמבר 2016 נחקק תיקון מספר 5 לחוק גיל פרישה, ובו נקבע כי ההשהיה בהעלאת גיל הפרישה ל-64 תוארך ב-8 חודשים נוספים, קרי עד לסוף חודש יולי 2017. כצעד משלים, תיקון בינואר 2017, הממונה על שוק ההון, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת את נספח א' לתקנון האחד (תיקון מספר 10 לתקנון).

ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה (המשך)

משמעותה של השהיה זו של שמונה חודשים (תיקון מספר 10 לתקנון האחיד) היא גידול בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר בסך כולל של כ-165 מיליוני ש"ח. גידול זה מתווסף לגידול בהתחייבויות שנוצר עקב ההשהיה לתקופה של 5 שנים (תיקון מספר 9 לתקנון האחיד), שעמד על כ-2.0 מיליארד ש"ח כולל ריבית והצמדה.

עלייה זו בהיקף ההתחייבויות של הקרנות הוותיקות שבהסדר, כתוצאה מתיקונים מס' 9 ו-10 לתקנון האחיד, אינה ממומנת על ידי סיוע ממשלתי נוסף או על ידי הפעלתו של מנגנון האיזון האקטוארי הקבוע בתקנון הקרן (נכון לעת הזו ובשל הוראות התקנון לעניין זה) ולכן מביאה לגידול בגירעון הקרנות הוותיקות שבהסדר לפני סיוע ממשלתי.

משמעות קביעת גיל הפרישה לנשים על 62 באופן פרמננטי, הינו גידול נוסף בהתחייבויות הקרנות בהיקף של כ-2.8 מיליארד ש"ח.

יצוין כי בהתאם לקבוע בסעיף 64 לתקנון האחיד, גידול בהתחייבויות הנובע מתיקון התקנון או שינוי בהוראות הדין העולה על 0.65% מסך ההתחייבויות, יכול ויביא להפעלת מנגנון האיזון האקטוארי, בכפוף לאישור הממונה על שוק ההון.

ביום 10.1.2017 פנו הקרנות במכתב לממונה על שוק ההון ולממונה על התקציבים בבקשה להידרש לצעדים שיבטיחו את מניעת הגידול בהתחייבויות הקרנות הוותיקות שבהסדר ואת הסכנה כי זכויותיהם של העמיתים יופחתו וזאת באמצעות העברת סיוע נוסף לקרנות, אשר יכסה על הגידול בהיקף ההתחייבויות.

ביום 20.3.2017 החליטה ועדת הכספים של הכנסת שגיל הפרישה לנשים לא יעלה אלא רק לאחר הגשת המלצות ע"י שר האוצר בנושא וקיום דיון בוועדה שתכריע בעניין. כמו כן הוחלט כי ככל שלא יוגשו המלצות, ברירת המחדל תהיה השארת גיל הפרישה על 62. בעקבות החלטה זו פנו הקרנות הוותיקות שבהסדר, ביום 26.3.2017, במכתב נוסף לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון ולממונה על התקציבים ובו התריעו כי נוכח החלטת הוועדה הנ"ל דורשות הקרנות פיצוי בגין המשך השהיית העלאת גיל הפרישה לנשים, אחרת לא יהיה מנוס מלהפחית את זכויות העמיתים בסכום של כ-5.0 מיליארד ש"ח.

ביום 30.4.2017 הודיע שר האוצר ליושב ראש ועדת הכספים כי לאחר שבחן את המלצות הוועדה לבחינת גיל פרישה לנשים, ולאור ההשלכות הציבוריות הנרחבות שיש לכך, הרי שבטרם יקבל החלטה בעניין, הוא מבקש לקיים דיון בוועדת הכספים בעניין; לאחר שיקבל שר האוצר את כל המידע והעמדות הציבוריות שיוצגו בפני ועדת הכספים, הוא יקבל את החלטתו בעניין.

בעקבות דיוני המשך שהתקיימו בוועדת הכספים, תוקן ביום 24.7.2017 חוק גיל פרישה באופן שהופך את ברירת המחדל במנגנון הקבוע בסעיף 9 לחוק גיל הפרישה ולמעשה קובע כי גיל הפרישה לנשים יוותר 62, אלא אם כן יוחלט אחרת. התיקון קבע כי החלטה כאמור תתקבל ע"י ועדת הכספים עד ליום 15.2.2018.

משמעותו המעשית של תיקון החוק האמור, בו נקבע כי ברירת המחדל תהיה אי העלאת גיל פרישה לנשים, היא כי על הקרנות הוותיקות שבהסדר לפעול בהתאם להנחת עבודה לפיה גיל הפרישה לנשים לא יעלה. מאזני הקרנות חושבו בהתבסס על הנחה זו ובהתאם, הגידול בהיקף ההתחייבויות עמד על כ-2.8 מיליארד נוספים. ככל שלא ינתן לקרנות סיוע כספי נוסף בשל אי העלאת גיל הפרישה, גידול ההתחייבויות בשל כך יחייב איזון אקטוארי והפחתת זכויות לעמיתי הקרנות, שאם לא כן ייווצר בהכרח סבסוד בין דורי נוסף בקרנות ההסדר. בעקבות תיקון החקיקה, בוצעו פניות נוספות מטעם הקרנות לגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר וברשות שוק ההון.

ביום 5.3.2018 התקיים דיון בוועדת הכספים של הכנסת בנושא אי העלאת גיל הפרישה לנשים וההשלכות, בין היתר, על מצב קרנות הפנסיה הוותיקות. ברקע הדיון, הוגשה הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - העלאת גיל הפרישה לנשים וקביעת צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה), התשע"ח-2018, בשם כלל חברי ועדת הכספים וחברי כנסת נוספים, אולם בחודש פברואר 2018 לא ניתן אישור ועדת השרים לענייני חקיקה לקידומה בנתיבי החקיקה וקרוב לוודאי שהמשך הדיון בהצעת חוק זו יתבצע בכנס הקיץ של הכנסת.

ביאור 7: - תיקון גיל הפרישה (המשך)

הצעת החוק הפרטית האמורה כללה תכנית להעלאה מדורגת של גיל הפרישה לנשים מגיל 62 עד לגיל 64 וזאת על-פני כעשר שנים, בצד צעדים תומכים לנשים בגילאי העבודה שעובדות במקצועות שוחקים.

בדיון שהתקיים בוועדת הכספים ביום 5.3.2018, הוצגה עמדת הקרנות באופן הבא:

1. האיזון האקטוארי של הקרנות מאז שנת 2003 מבוסס על גיל פרישה 67 לכלל העמיתים, ובכל מקרה שבו בוצעו חריגות מגיל זה, ניתן סיוע ממשלתי כדי לפצות את הקרנות על הגירעון האקטוארי הנובע מאותן חריגות, כאשר מתן הסיוע הממשלתי עוגן בהסכם בין הממשלה לבין ההסתדרות, בחקיקה ראשית ובכללים של הממונה על שוק ההון.

2. העלות של אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 היא תוספת התחייבות לקרנות בשיעור של כ- 200 מיליוני ש"ח לשנה, ובסה"כ תוספת התחייבויות לקרנות של כ- 5 מיליארד ש"ח. לכן, ככל שלא יינתן סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלו, כפי שנעשה עד עתה בנסיבות דומות, לא יהיה מנוס מביצוע איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות עמיתים, לשם התמודדות עם ההתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012.

במהלך חודש מרס 2018, וכחלק מחובת הנאמנות של הקרנות כלפי העמיתים, המנהל המיוחד של הקרנות פנה לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בבקשה לנקוט בצעד של איזון אקטוארי שיוביל להפחתת זכויות העמיתים בקרנות, לפי סעיף 64. ג. לתקנון האחד, וזאת בשים לב להתחייבויות שנוצרו בשל אי-העלאת גיל הפרישה לנשים מאז שנת 2012 ולאור חוסר ההיענות של ממשלת ישראל להעברת סיוע ממשלתי מתאים לכיסוי התחייבויות אלה, כפי שמתחייב מעקרונות ההסדר שגובשו בשנת 2003 ונעשה עד עתה.

ביום 14.6.18 התקבל אישור הממונה על שוק ההון מתוקף סמכותה לפי סעיף 78ח לחוק הפיקוח ולפי סעיף 64 ג לתקנון האחד, להפחית את זכויות המבוטחים, הפנסיונרים והשארים בשל הגדלת ההתחייבויות של הקרנות הנובעת מאי העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64 ובלבד שהפחתת הקצבאות שמשלמות הקרנות תעשה החל מחודש יוני 2019 (לאור קיום מו"מ בין הגורמים הרלוונטיים בממשלה ובכנסת להעלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 64).

הפחתת הזכויות בשיעור של 1.259% (להלן: "שיעור הפחתה") קיבלה ביטוי בהערכות האקטואריות שצורפו לדוחות הכספיים. כמו כן, פדיונות שבוצעו על-ידי מבוטחים, פנסיונרים ושארים החל מיום 1.9.2018 הופחתו בשיעור הפחתה. הבהרות מתאימות בנושא צורפו למסמכים שנשלחים לכלל העמיתים באופן שגרתי ושוטף.

בתאריך 20.6.2019 הורה הממונה על שוק ההון כי, בשל המצב הייחודי של פיזור הכנסת ולאור פרסום תזכיר חוק בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים על-ידי משרד האוצר, הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.274% החל מקצבת אפריל 2020 שתשולם בתאריך 1.5.2020.

בתאריך 30.3.2020 הורה הממונה על שוק ההון כי נוכח העובדה "שפעם נוספת נוצר מצב חריג, יוצא דופן ויחודי שלא ניתן היה לצפות מראש", הפחתת הזכויות מכלל הקצבאות תדחה ותבוצע בשיעור של 1.137% החל מקצבת ינואר 2021 שתשולם בתאריך 1.2.2021.

פרופ' פלדור ופרופ' גילדור הגישו בתחילת שנת 2019 עתירה לבג"ץ כנגד שר האוצר בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים. העתירה הוגשה לאור הפחתה הצפויה בזכויות העמיתים בקרנות הפנסיה הוותיקות ובית המשפט התבקש לצרף את הקרנות כצד בהליך ואף התבקש צו ביניים המורה על הקפאה של הפחתת הזכויות לעמיתים.

ראה ביאור 18 (יא) בדוחות הכספיים השנתיים לעניין פירוט נוסף בנושא ההליך המשפטי בעניין העלאת גיל הפרישה לנשים.

ביאור 8: - אירוע מהותי בתקופת הדוח

בסוף שנת 2019 התפרץ בסין נגיף COVID-19 (קורונה) בתחילת שנת 2020 התפשט הנגיף ברחבי העולם.

חלק מהמדינות סגרו את שעריהן בפני הבאים ממדינות מסוימות ומדינות אחרות הטילו חובת בידוד למי ששב מארצות אחרות. במדינות רבות הוגבלה תנועת התושבים כדי למנוע את התפשטות המגפה ברחבי המדינות. תנועת התעופה האזרחית והתיירות בעולם הצטמצמה מאוד.

לאור מצב החירום, פורסמו לאורך שנת 2020 דברי חקיקה ותקנות שהגבילו פעילות ושהייה במרחב הציבורי והורו על צמצום הפעילות במקומות עבודה במגזר הציבורי ובמגזר הפרטי. אנשים הונחו להישאר בבתיהם ולא לצאת מהם אלא אם כן מדובר ביציאה לצורך חיוני כדוגמת הצטיידות, יציאה לעבודה במקומות שרשאים להמשיך לפעול (בכפוף למגבלות על מספר העובדים במקומות עבודה מסוימים, הכרחיות הגעת עובדים למקומות עבודה שלא באמצעות עבודה מרחוק, והקפדה על כללי התנהלות ואמצעי מגן בתוך מקומות העבודה), צורך רפואי דחוף, וכיוצ"ב.

שעות והיקף הפעילות של התחברה הציבורית צומצמו והיא הופסקה בלילות ובסופי שבוע. ההגבלות אף הוחמרו עד כדי סגר מוחלט למספר ימים בפסח וביום העצמאות, וכן במהלך תקופת חגי תשרי תשפ"א.

על אף שבהמשך נקבעו הקלות במגבלות התנועה ובמגבלות הפעילות במשך ובמקומות העבודה השונים, לצעדים שנקטו השלכות כלכליות רבות ובהן:

- ירידות חדות של שערי המניות וניירות ערך אחרים בבורסות בעולם. חלק מהשווקים התאוששו מאז, בין היתר לאור צעדים משמעותיים שנקטו מדינות ובנקים מרכזיים לתמרוץ הכלכלה.
- שינויים בשערי הריבית.
- מחסור בחומרי גלם.
- קשיים בשינוע סחורות ואנשים.
- סגירת מפעלים עקב מחסור בחומרי גלם, או עקב הכנסת העובדים סגר או בידוד.
- פגיעה קשה בענפים שלמים כגון: תיירות, תחבורה, בידור, קמעונאות ותעשייה.
- ירידה בצריכה הפרטית ופגיעה בכלל המגזר העסקי.

הקרנות מקיימות ישיבות הנהלה, ועדות השקעה ופורומים נדרשים אחרים בתדירות גבוהה מן הרגיל על-מנת להמשיך ולעקוב אחר השלכות האירועים על הפעילות העסקית של הקרנות. לא חל שינוי מהותי במשיכות ופדיונות עמיתים הקרנות בתקופת הדוחות הכספיים לעומת התקופה המקבילה אשתקד וכן בתקופה שלאחר תאריך המאזן לעומת תקופת הדוחות הכספיים.

דמי הניהול בקרנות נגבים על בסיס הוצאות בפועל ולא חל בהם שינוי מהותי בתקופת הדוחות הכספיים לעומת התקופה המקבילה אשתקד וכן בתקופה שלאחר תאריך המאזן לעומת תקופת הדוחות הכספיים.

ההנהלה ביצעה פעולות רבות כדי להמשיך ולספק את עיקר השירותים לעמיתים, ובכלל זה תשלום קצבאות במועד והמשך מתן השירות בערוצים דיגיטליים, טלפוניים וכן באמצעות שליחים, והכל תוך צמצום משמעותי במספר העובדים המגיעים למשרדים, רכישת והתקנת אמצעי מגן (כגון חומרי חיטוי, מדחומים, מחיצות, וכיוצ"ב) בהתאם להנחיות שנקבעו בתקנות שעת חירום הרלוונטיות, הנחיות משרד הבריאות והנחיות רשות שוק ההון.

ברבעון השלישי החלה הקרן לחזור בהדרגה לשגרת עבודה תוך הקפדה על עמידה בתקנות החירום הרלוונטיות ובהנחיות משרד הבריאות.

בתקופה שמתאריך המאזן ועד לתאריך שבו אושרו הדוחות הכספיים, הקרנות ביצעו הערכות שוטפות במגמה לבדוק את השפעת האירועים על מצב ההתחייבויות והנכסים.

להערכת ההנהלה ולמידע המצוי בידיה נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, אין סיכון ליכולת הקרנות לעמוד בהתחייבויותיה לעמיתה.

ביאור 9: - אירועים במהלך תקופת הדוח

ביום 17.8.2020, באישור הממונה על שוק ההון, נחתם הסכם לתפעול קרן הפנסיה לעובדים פלסטינים המועסקים בישראל בין החשב הכללי במשרד האוצר לבין שותפות מוגבלת המוחזקת על ידי חברות בבעלות מלאה של קרן מבטחים (להלן: "השותפות").

במסגרת שירותי התפעול, תספק השותפות לקרן לעובדים פלסטינים המועסקים בישראל את כלל השירותים הנדרשים לרבות, גביית תשלומים, שירות לקוחות, ניהול השקעות ותשלומי פנסיה.

שירותי התפעול ייעשו בהפרדה מלאה מהשירותים הניתנים לעמיתי הקרנות הוותיקות שבהסדר ותמורתם תשולם מכספי קרן הפנסיה לעובדים פלסטינים.

מטרת הסכם התפעול הן, בין היתר, לתרום לרווחת עמיתי הקרנות ולשמר את היכולות התפעוליות של הקרנות הוותיקות שבהסדר לאורך זמן.